Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MELCHIOR WATHELET
της 21ης Απριλίου 2016[1]

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-105/15 P έως C-109/15 P

Κωνσταντίνος Μαλλής και Έλλη Κωνσταντίνου Μαλλή (C-105/15 P),
Ταμείο Προνοίας Προσωπικού Τραπέζης Κύπρου (C-106/15 P),
Πέτρος Χατζηθωμά και Ελενίτσα Χατζηθωμά (C-107/15 P),
Λέλλα Χατζηιωάννου (C-108/15 P),
Μαρίνος Νικολάου (C-109/15 P),
κατά
Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

«Αίτηση αναιρέσεως — Πρόγραμμα στηρίξεως σταθερότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας — Συμφωνία μεταξύ των χωρών της Ευρωομάδας και των κυπριακών αρχών όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα της Κυπριακής Δημοκρατίας — Εκτέλεση του τμήματος αυτού της συμφωνίας από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου — Προσφυγή ακυρώσεως»

I – Εισαγωγή

1. Με τις αιτήσεις τους αναιρέσεως, οι Κωνσταντίνος Μαλλής και Έλλη Κωνσταντίνου Μαλλή στην υπόθεση C-105/15 P, το Ταμείο Προνοίας Προσωπικού Τραπέζης Κύπρου στην υπόθεση C-106/15 P, οι Πέτρος Χατζηθωμά και Ελενίτσα Χατζηθωμά στην υπόθεση C-107/15 P, η Λέλλα Χατζηιωάννου στην υπόθεση C-108/15 P και ο Μαρίνος Νικολάου στην υπόθεση C-109/15 P (στο εξής, από κοινού: Μαλλής κ.λπ.) ζητούν αντίστοιχα την αναίρεση των διατάξεων Μαλλής και Μαλλή κατά Επιτροπής και ΕΚΤ (T-327/13, EU:T:2014:909), Ταμείο Προνοίας Προσωπικού Τραπέζης Κύπρου κατά Επιτροπής και ΕΚΤ (T-328/13, EU:T:2014:906), Χατζηθωμά κατά Επιτροπής και ΕΚΤ (T-329/13, EU:T:2014:908), Χατζηιωάννου κατά Επιτροπής και ΕΚΤ (T-330/13, EU:T:2014:904) και Νικολάου κατά Επιτροπής και ΕΚΤ (T-331/13, EU:T:2014:905) (στο εξής, από κοινού: αναιρεσιβαλλόμενες διατάξεις), με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές τους κατά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), με τις οποίες ζητούσαν την ακύρωση της δηλώσεως της Ευρωομάδας, της 25ης Μαρτίου 2013, σχετικά, μεταξύ άλλων, με την αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα της Κυπριακής Δημοκρατίας (στο εξής: επίδικη δήλωση) η οποία επιβλήθηκε ως όρος για τη χορήγηση χρηματοπιστωτικής συνδρομής σταθερότητας από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (στο εξής: ΕΜΣ).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

II – Το νομικό πλαίσιο

Α - *Το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης*

2. Κατά το άρθρο 137 ΣΛΕΕ, «[ο]ι ειδικές ρυθμίσεις για τις συνόδους των Υπουργών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ, καθορίζονται στο Πρωτόκολλο για την Ευρωομάδα».

3. Το πρωτόκολλο αριθ. 14 για την Ευρωομάδα (στο εξής: πρωτόκολλο 14) ορίζει:

«Άρθρο 1

Οι Υπουργοί των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ πραγματοποιούν άτυπες συναντήσεις μεταξύ τους. Οι συναντήσεις αυτές λαμβάνουν χώρα, ανάλογα με τις ανάγκες, για να συζητούνται τα θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες συνυπέχουν στο θέμα του ενιαίου νομίσματος. Η Επιτροπή συμμετέχει στις συναντήσεις αυτές. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα καλείται να συμμετέχει σε αυτές τις συναντήσεις, οι οποίες προετοιμάζονται από τους αντιπροσώπους των υπουργών οικονομικών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ και της Επιτροπής.

Άρθρο 2

Οι υπουργοί των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ εκλέγουν ανά δυόμισι έτη πρόεδρο, με πλειοψηφία των εν λόγω κρατών μελών».

Β — *Η Συνθήκη για τον ΕΜΣ*

4. Στις 2 Φεβρουαρίου 2012 υπογράφηκε στις Βρυξέλλες (Βέλγιο) η Συνθήκη για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας από το Βασίλειο του Βελγίου, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τη Δημοκρατία της Εσθονίας, την Ιρλανδία, την Ελληνική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, τη Γαλλική Δημοκρατία, την Ιταλική Δημοκρατία, την Κυπριακή Δημοκρατία, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, τη Μάλτα, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, τη Δημοκρατία της Αυστρίας, την Πορτογαλική Δημοκρατία, τη Δημοκρατία της Σλοβενίας, τη Σλοβακική Δημοκρατία και τη Δημοκρατία της Φινλανδίας (στο εξής: Συνθήκη για τον ΕΜΣ). Σύμφωνα με τα άρθρα 1, 2 και 32, παράγραφος 2, τα συμβαλλόμενα στην ως άνω Συνθήκη μέρη, δηλαδή τα κράτη με νόμισμα το ευρώ, συστήνουν μεταξύ τους διεθνή χρηματοδοτικό οργανισμό με νομική προσωπικότητα ο οποίος καλείται Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ). Η Συνθήκη για τον ΕΜΣ τέθηκε σε ισχύ στις 27 Σεπτεμβρίου 2012, αφού προηγουμένως κυρώθηκε από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη.

5. Η αιτιολογική σκέψη 1 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ έχει ως εξής:

«Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε στις 17 Δεκεμβρίου 2010 για την ανάγκη θέσπισης μόνιμου μηχανισμού σταθερότητας από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ. Ο [ΕΜΣ] θα αναλάβει το έργο το οποίο διεκπεραιώνουν επί του παρόντος η Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας […] και ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης (ΕΜΧΣ) παρέχοντας, όπου είναι αναγκαίο, χρηματοπιστωτική συνδρομή σε κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ.»

6. Το άρθρο 3 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, με τίτλο «Σκοπός», ορίζει:

«Ο σκοπός του ΕΜΣ είναι η κινητοποίηση της χρηματοδότησης και η παροχή στήριξης σταθερότητας, υπό αυστηρούς όρους, κατάλληλους για το επιλεγμένο μέσο χρηματοδοτικής συνδρομής, προς όφελος των μελών του ΕΜΣ που αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης, εφόσον είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της και των κρατών μελών της. Προς τον σκοπό αυτό, ο ΕΜΣ έχει το δικαίωμα να αντλεί κεφάλαια με την έκδοση χρηματοπιστωτικών τίτλων ή με τη σύναψη χρηματοοικονομικών ή λοιπών συμφωνιών ή ρυθμίσεων με μέλη του ΕΜΣ, χρηματοοικονομικά ιδρύματα ή άλλα τρίτα μέρη».

7. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, με τίτλο «Δομή και κανόνες ψηφοφορίας», ορίζει τα εξής:

«Ο ΕΜΣ διαθέτει συμβούλιο διοικητών και συμβούλιο διευθυντών, καθώς και διευθύνοντα σύμβουλο και λοιπό ειδικό προσωπικό, ανάλογα με τις ανάγκες.»

8. Το άρθρο 5 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, με τίτλο «Το συμβούλιο διοικητών», ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε μέλος του ΕΜΣ ορίζει ένα διοικητή και έναν αναπληρωτή διοικητή. Οι ορισμοί αυτοί είναι ανακλητοί ανά πάσα στιγμή. Ο διοικητής είναι μέλος της κυβέρνησης του εν λόγω μέλους του ΕΣΜ υπεύθυνο για τα οικονομικά θέματα. Ο αναπληρωτής διοικητής έχει πλήρη εξουσία να ενεργεί για λογαριασμό του διοικητή όταν αυτός απουσιάζει.

2. Το συμβούλιο διοικητών αποφασίζει είτε να προεδρεύει ο πρόεδρος της Ευρωομάδας, όπως αναφέρεται στο πρωτόκολλο (αριθ. 14) σχετικά με την Ευρωομάδα που προσαρτάται στη [ΣΕΕ] και στη ΣΛΕΕ, είτε να εκλέγει μεταξύ των μελών του πρόεδρο και αντιπρόεδρο με διετή θητεία. […]

3. Στις συνεδριάσεις του συμβουλίου διοικητών δύνανται να συμμετέχουν ως παρατηρητές το μέλος της [Επιτροπής] που είναι αρμόδιο για τις οικονομικές και νομισματικές υποθέσεις και ο Πρόεδρος της ΕΚΤ, καθώς και ο πρόεδρος της Ευρωομάδας (εάν δεν είναι ο πρόεδρος ή διοικητής).

[…]

6. Το συμβούλιο διοικητών λαμβάνει τις ακόλουθες αποφάσεις με αμοιβαία συμφωνία:[…]

στ) την παροχή στήριξης σταθερότητας από τον ΕΜΣ, συμπεριλαμβανομένων των όρων οικονομικής πολιτικής όπως αναφέρονται στο κατά το άρθρο 13 παράγραφος 3 [της Συνθήκης για τον ΕΜΣ] μνημόνιο κατανόησης, και τον καθορισμό της επιλογής των μέσων καθώς και των όρων και των προϋποθέσεων χρηματοδότησης, σύμφωνα με τα άρθρα 12 έως 18 [της Συνθήκης για τον ΕΜΣ],

ζ) την παροχή εντολής προς την [Επιτροπή] να διαπραγματεύεται, σε συνεργασία με την ΕΚΤ, τους όρους οικονομικής πολιτικής που επισυνάπτονται σε κάθε χρηματοδοτική συνδρομή, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 3 [της Συνθήκης για τον ΕΜΣ].

[…]»

9. Το άρθρο 12 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, υπό τον τίτλο «Αρχές», αναφέρεται στις αρχές που διέπουν τη στήριξη σταθερότητας και η παράγραφός του 1 έχει ως εξής:

«Εφόσον είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της και των κρατών μελών της, ο ΕΜΣ δύναται να παρέχει στήριξη σταθερότητας σε μέλος του ΕΜΣ, κάτω από αυστηρούς όρους, κατάλληλους για το επιλεγμένο μέσο χρηματοπιστωτικής συνδρομής. Οι εν λόγω όροι μπορούν να καλύπτουν το φάσμα από ένα πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής έως τη συνεχή τήρηση προκαθορισμένων όρων επιλεξιμότητας.»

10. Το άρθρο 13 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, με τίτλο «Διαδικασία για τη χορήγηση στήριξης σταθερότητας», έχει ως εξής:

«1. Μέλος του ΕΜΣ μπορεί να ζητήσει στήριξη σταθερότητας με αίτηση προς τον πρόεδρο του συμβουλίου διοικητών. Η εν λόγω αίτηση αναφέρει τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής που πρέπει να εξεταστούν. Με την παραλαβή της αίτησης, ο πρόεδρος του συμβουλίου διοικητών αναθέτει στην [Επιτροπή], σε συνεργασία με την ΕΚΤ, τα ακόλουθα:

α) να εκτιμήσει την ύπαρξη κινδύνου για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της ή των κρατών μελών της, εκτός εάν η ΕΚΤ έχει ήδη υποβάλει σχετική ανάλυση βάσει του άρθρου 18, παράγραφος 2[, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ],

β) να εκτιμήσει εάν το δημόσιο χρέος είναι βιώσιμο. Εφόσον κρίνεται χρήσιμο και εφικτό, η εν λόγω εκτίμηση αναμένεται να διενεργείται από κοινού με το [Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)],

γ) να εκτιμήσει τις πραγματικές ή δυνητικές ανάγκες χρηματοδότησης του συγκεκριμένου μέλους του ΕΜΣ.

2. Βάσει της αίτησης του κράτους μέλους του ΕΜΣ και της κατά την παράγραφο 1 εκτίμησης, το συμβούλιο διοικητών δύναται να αποφασίσει να χορηγήσει, κατ' αρχήν, στήριξη σταθερότητας στο ενδιαφερόμενο μέλος του ΕΜΣ με τη μορφή διευκόλυνσης χρηματοπιστωτικής συνδρομής.

3. Εάν εκδοθεί απόφαση σύμφωνα με την παράγραφο 2, το συμβούλιο διοικητών αναθέτει στην [Επιτροπή] —σε συνεργασία με την ΕΚΤ και, εφόσον είναι εφικτό, από κοινού με το ΔΝΤ— να διαπραγματευθεί με το ενδιαφερόμενο μέλος του ΕΜΣ μνημόνιο κατανόησης ("ΜΚ") όπου θα περιγράφονται αναλυτικά οι όροι που θα συνδέονται με τη διευκόλυνση χρηματοπιστωτικής συνδρομής. Το περιεχόμενο του ΜΚ αντικατοπτρίζει τις αδυναμίες που πρέπει να αντιμετωπιστούν και το μέσο χρηματοπιστωτικής συνδρομής που έχει επιλεγεί. Παράλληλα, ο διευθύνων σύμβουλος του ΕΜΣ καταρτίζει πρόταση συμφωνίας για διευκόλυνση χρηματοπιστωτικής συνδρομής, περιλαμβάνουσα τους όρους και τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης, καθώς και την επιλογή των μέσων, που υποβάλλεται στο συμβούλιο διοικητών προς έγκριση.

Το ΜΚ συνάδει πλήρως με τα μέτρα συντονισμού των οικονομικών πολιτικών που προβλέπονται στη ΣΛΕΕ, ιδίως με τυχόν πράξεις του δικαίου της [Ένωσης], συμπεριλαμβανομένης οποιασδήποτε γνώμης, προειδοποίησης, σύστασης ή απόφασης απευθυνόμενης στο ενδιαφερόμενο μέλος του ΕΜΣ.

4. Η [Επιτροπή] υπογράφει το ΜΚ εξ ονόματος του ΕΜΣ, υπό τον όρο της προηγούμενης τήρησης των προϋποθέσεων που καθορίζονται στην παράγραφο 3 [του άρθρου 13 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ] και της προηγούμενης έγκρισης από το συμβούλιο διοικητών.

5. Το συμβούλιο διευθυντών εγκρίνει τη συμφωνία για διευκόλυνση χρηματοπιστωτικής συνδρομής στην οποία παρουσιάζονται αναλυτικά οι χρηματοοικονομικές πτυχές της στήριξης σταθερότητας που πρόκειται να χορηγηθεί και, κατά περίπτωση, την εκταμίευση της πρώτης δόσης της συνδρομής.

[…]

7. Η [Επιτροπή] —σε συνεργασία με την ΕΚΤ και, εφόσον είναι εφικτό, από κοινού με το ΔΝΤ— επιφορτίζεται με την παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς τους όρους που συνοδεύουν τη διευκόλυνση χρηματοπιστωτικής συνδρομής.»

Γ — *Το μνημόνιο συναντίληψης της 26ης Απριλίου 2013*

11. Στις 26 Απριλίου 2013 υπογράφηκε μνημόνιο συναντίληψης [Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality (μνημόνιο συναντίληψης για τη δεσμευτική ειδική οικονομική πολιτική) (στο εξής: μνημόνιο κατανόησης)] μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Επιτροπής, ενεργούσας εξ ονόματος του ΕΜΣ[2].

12. Στο προοίμιο του εν λόγω μνημονίου διευκρινίζεται:

«Το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής θα αντιμετωπίσει βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες οικονομικές, δημοσιονομικές και διαρθρωτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η [Κυπριακή Δημοκρατία]. Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

— να αποκαταστήσει την ευρωστία του Κυπριακού τραπεζικού τομέα και να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των καταθετών και της αγοράς με την ενδελεχή αναδιάρθρωση και σμίκρυνση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, την ενίσχυση της εποπτείας και την αντιμετώπιση της αναμενόμενης ανεπάρκειας κεφαλαίων, σύμφωνα με την πολιτική συμφωνία στην Ευρωομάδα (Eurogroup) στις 25 Μαΐου 2013·

[…]»[3].

13. Ο πρώτος τίτλος του μνημονίου κατανόησης, ο οποίος επιγράφεται «Μεταρρύθμιση του χρηματοοικονομικού τομέα», έχει ως εξής:«1.26. Δεύτερο, η [Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρεία Λτδ (στο εξής: Τράπεζα Κύπρου[4])] αναλαμβάνει μέσω μιας διαδικασίας αγοράς και ανάληψης το σύνολο σχεδόν των περιουσιακών στοιχείων της [Cyprus Popular Bank Public Co. Ltd (Λαϊκής Τράπεζας Κύπρου) (στο εξής: Λαϊκή)[5] στην Κύπρο σε δίκαιη αξία, όπως και τις ασφαλισμένες καταθέσεις και την Επείγουσα Ενίσχυση Ρευστότητας σε ονομαστική αξία. Οι ανασφάλιστες καταθέσεις της [Λαϊκής] θα παραμείνουν στην οντότητα που θα τις κληρονομήσει (legacy entity). Στόχος είναι η αξία των μεταφερθέντων περιουσιακών στοιχείων να είναι υψηλότερη από τις μεταφερθείσες υποχρεώσεις, με τη διαφορά που αντιστοιχεί στην ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας Κύπρου από τη [Λαϊκή] να ισούται με το 9 % των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων (risk-weighted assets) που μεταφέρονται. Η Τράπεζα Κύπρου ανακεφαλαιοποιείται ώστε να φθάσει ελάχιστο ποσό κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1) στο 9 % κάτω από το δυσμενές σενάριο του ελέγχου αντοχής μέχρι το τέλος του προγράμματος, πράγμα που θα πρέπει να βοηθήσει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και στην εξομάλυνση των συνθηκών χρηματοδότησης. Η μετατροπή 37,5 % των ανασφάλιστων καταθέσεων της [Τράπεζας Κύπρου] σε μετοχές τάξης Α με πλήρη δικαιώματα ψήφου και δικαιώματα

2 — Το πλήρες κείμενο του μνημονίου κατανόησης είναι διαθέσιμο στην αγγλική γλώσσα στον ιστότοπο του υπουργείου Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, στη διεύθυνση: http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/B331D12F3608B009C2257D5D00239594/$file/Memorandum%20of%20Understanding%20April%202013.pdf [Σ.τ.Μ.: Είναι επίσης διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα στη διεύθυνση: http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/307B9439AB112355C2257D5D0022C9A3/$file/%CE%9C%CE%BD%CE%B7 %CE%BC%CF%8C%CE%BD%CE%B9 %CE%BF%20 %CE%A3 %CF%85 %CE%BD%CE%B1 %CE%BD%CF%84 %CE%AF%CE%BB%CE%B7 %CF%88 %CE%B7 %CF%82 %20 %CE%91 %CF%80 %CF%81 %CE%AF%CE%BB%CE%B9 %CE%BF%CF%82 %202013.pdf.]

3 — Μη επίσημη μετάφραση. [Σ.τ.Μ.: Η υποσημείωση αφορά τη μετάφραση στη γαλλική γλώσσα.]

4 — Η Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρεία Λτδ αποκαλείται συχνά με την επωνυμία ή τα αρχικά της στην αγγλική γλώσσα, δηλαδή Bank of Cyprus ή BoC.

5 — Αναφέρομαι στην ελληνική επωνυμία της Cyprus Popular Bank Public Co. Ltd, «Λαϊκή».

σε μέρισμα παρέχει το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαιακών αναγκών, με πρόσθετες εισφορές μετοχικού κεφαλαίου από την οντότητα που θα κληρονομήσει τη [Λαϊκή]. Μέρος των υπόλοιπων ανασφάλιστων καταθέσεων της [Τράπεζας Κύπρου] θα παγώσουν προσωρινά, μέχρι τη συμπλήρωση της ανεξάρτητης αποτίμησης που αναφέρεται στην παράγραφο πιο κάτω.

1.27. Τρίτο, για να διασφαλισθεί ότι επιτυγχάνονται οι στόχοι της κεφαλαιοποίησης, θα διεξαχθεί και ολοκληρωθεί μια πιο λεπτομερής και επικαιροποιημένη ανεξάρτητη αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της [Τράπεζας Κύπρου] και της [Λαϊκής], όπως απαιτείται από το πλαίσιο εξυγίανσης τραπεζών, μέχρι τα τέλη Ιουνίου 2013. Προς το σκοπό αυτό όχι αργότερα από τα μέσα Απριλίου 2013, θα συμφωνηθούν οι όροι εντολής της ανεξάρτητης άσκησης αποτίμησης, σε διαβούλευση με την [Ευρωπαϊκή Επιτροπή], την ΕΚΤ και το ΔΝΤ. Μετά την αποτίμηση αυτή, αν χρειάζεται, θα γίνει πρόσθετη μετατροπή ανασφάλιστων καταθέσεων σε μετοχές τάξης Α, έτσι ώστε να διασφαλισθεί ότι ο στόχος 9 % στα κύρια βασικά ίδια κεφάλαια κατηγορίας 1 (Core Tier 1) σε έλεγχο αντοχής θα επιτευχθεί μέχρι το τέλος του προγράμματος. Σε περίπτωση που θα διαπιστωθεί ότι η [Τράπεζα Κύπρου] είναι υπερκεφαλαιοποιημένη σε σχέση με το στόχο, θα αναληφθεί διαδικασία αντιστροφής μετοχών για αποπληρωμή στους καταθέτες του ποσού της υπερκεφαλαιοποίησης».

Δ — *Το παράγωγο δίκαιο της Ένωσης*

14. Η απόφαση 2013/236/ΕΕ του Συμβουλίου, της 25ης Απριλίου 2013, που απευθύνεται στην Κυπριακή Δημοκρατία σχετικά με ειδικά μέτρα για την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης[6] (στο εξής: απόφαση 2013/236), έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

1. Προκειμένου να διευκολυνθεί η επάνοδος της κυπριακής οικονομίας σε μια πορεία βιώσιμης ανάπτυξης και δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, η Κύπρος πρέπει να εφαρμόσει αυστηρά ένα πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής (εφεξής "πρόγραμμα"), τα κυριότερα στοιχεία του οποίου αναφέρονται στο άρθρο 2 της παρούσας απόφασης. […]

Άρθρο 2

1. Βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι οι εξής: η αποκατάσταση της ευρωστίας του κυπριακού τραπεζικού τομέα· η συνέχιση της διεξαγόμενης διαδικασίας δημοσιονομικής εξυγίανσης· και η εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης και ισόρροπης ανάπτυξης.

[…]

6. Με στόχο την αποκατάσταση της ευρωστίας του χρηματοπιστωτικού της τομέα, η Κύπρος συνεχίζει την εις βάθος μεταρρύθμιση και την αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα και την ενίσχυση των βιώσιμων τραπεζών, αποκαθιστώντας το κεφάλαιό τους, αντιμετωπίζοντας την κατάσταση της ρευστότητάς τους και ενισχύοντας την εποπτεία τους. Το πρόγραμμα προβλέπει τα ακόλουθα μέτρα και αποτελέσματα:

[…]

δ) λήψη μέτρων για την ελαχιστοποίηση του κόστους της αναδιάρθρωσης των τραπεζών για τους φορολογουμένους. […]

[…]

6 — ΕΕ L 141, σ. 32.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Κυπριακή Δημοκρατία.»

15. Η αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού (ΕΕ) 472/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για την ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ τα οποία αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με σοβαρές δυσκολίες αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα[7] (στο εξής: κανονισμός 472/2013), έχει ως εξής:

«Η πλήρης συνέπεια μεταξύ του ενωσιακού πλαισίου πολυμερούς εποπτείας που θέσπισε η [ΣΛΕΕ] και των πιθανών όρων πολιτικής που συνδέονται με τη χρηματοδοτική συνδρομή θα πρέπει να κατοχυρωθεί στην νομοθεσία της Ένωσης […]».

16. Το κείμενο του κανονισμού 472/2013 προβλέπει τα εξής:

«Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

1. Ο παρών κανονισμός θεσπίζει διατάξεις για την ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών τα οποία έχουν νόμισμα το ευρώ, εφόσον τα εν λόγω κράτη μέλη:

[…]

β) ζητούν ή λαμβάνουν χρηματοδοτική συνδρομή από ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες, τον [ΕΜΧΣ], τον [ΕΜΣ], το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ), ή άλλο σχετικό διεθνή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, όπως το [ΔΝΤ].

[…]

Άρθρο 5

Πληροφορίες για τις προβλεπόμενες αιτήσεις χρηματοδοτικής συνδρομής

Ένα κράτος μέλος που προτίθεται να ζητήσει χρηματοδοτική συνδρομή από ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες, τον ΕΜΣ, το ΕΤΧΣ ή από άλλο σχετικό διεθνή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, όπως το ΔΝΤ, πληροφορεί αμέσως τον πρόεδρο της ομάδας εργασίας της Ευρωομάδας, τον Επίτροπο που είναι αρμόδιος για οικονομικές και νομισματικές υποθέσεις και τον πρόεδρο της ΕΚΤ σχετικά με την πρόθεσή του αυτή.

Η ομάδα εργασίας της Ευρωομάδας, αφού πρώτα λάβει εκτίμηση από την Επιτροπή, συζητά αυτήν την προτιθέμενη αίτηση προκειμένου να εξετάσει, μεταξύ άλλων, τις δυνατότητες που υπάρχουν δυνάμει των υφιστάμενων χρηματοπιστωτικών μέσων στο πλαίσιο της Ένωσης ή της ευρωζώνης, πριν το οικείο κράτος μέλος απευθυνθεί σε δυνητικούς δανειστές.

7 — ΕΕ L 140, σ. 1. Μαζί με τον κανονισμό (ΕΕ) 473/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, σχετικά με κοινές διατάξεις για την παρακολούθηση και την εκτίμηση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων και τη διασφάλιση της διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ (ΕΕ L 140, σ. 11), ο κανονισμός αποτελεί μέρος της λεγόμενης «two-pack» μεταρρυθμίσεως, η οποία έχει ως σκοπό να ενισχύσει την οικονομική ολοκλήρωση και τη σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ.

Τα κράτη μέλη που προτίθενται να ζητήσουν χρηματοδοτική συνδρομή από τον ΕΜΧΣ ενημερώνουν αμέσως τον πρόεδρο της ΟΔΕ, τον Επίτροπο που είναι αρμόδιος για οικονομικές και νομισματικές υποθέσεις και τον πρόεδρο της ΕΚΤ σχετικά με την πρόθεσή τους αυτή.

Άρθρο 6

Αξιολόγηση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους

Όταν ένα κράτος μέλος αιτείται χρηματοδοτική συνδρομή από τον ΕΜΧΣ, τον ΕΜΣ ή το ΕΤΧΣ, η Επιτροπή εκτιμά, σε συνεργασία με την ΕΚΤ και, εφόσον είναι δυνατόν, με το ΔΝΤ, τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους του εν λόγω κράτους μέλους και τις τρέχουσες ή ενδεχόμενες χρηματοδοτικές ανάγκες του. Η Επιτροπή υποβάλλει την εκτίμηση αυτή στην ομάδα εργασίας της Ευρωομάδας, αν η χρηματοδοτική συνδρομή πρόκειται να χορηγηθεί στο πλαίσιο του ΕΜΣ ή του ΕΤΧΣ και στην ΟΔΕ αν η χρηματοδοτική συνδρομή πρόκειται να χορηγηθεί στο πλαίσιο του ΕΜΧΣ.

[…]

Άρθρο 7

Πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής

1. Όταν ένα κράτος μέλος αιτείται χρηματοδοτική συνδρομή από ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες, το ΕΜΧΣ, το ΕΜΣ, το ΕΤΧΣ ή το ΔΝΤ, συντάσσει, σε συμφωνία με την Επιτροπή, που ενεργεί σε συνεννόηση με την ΕΚΤ και, όπου είναι σκόπιμο, με το ΔΝΤ, σχέδιο προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής το οποίο βασίζεται σε και υποκαθιστά οποιοδήποτε άλλο πρόγραμμα οικονομικής εταιρικής σχέσης δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 473/2013 και περιλαμβάνει ετήσιους δημοσιονομικούς στόχους.

[…]

Το σχέδιο προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής σέβεται απόλυτα το άρθρο 152 ΣΛΕΕ και το άρθρο 28 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή ενημερώνει προφορικά τον πρόεδρο και τους αντιπροέδρους της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στην προετοιμασία του σχεδίου προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής. Οι πληροφορίες αυτές θεωρούνται εμπιστευτικές.

2. Το Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία, βάσει πρότασης της Επιτροπής, εγκρίνει το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής που ετοιμάζει το κράτος μέλος το οποίο αιτείται χρηματοδοτική συνδρομή σύμφωνα με την παράγραφο 1.

Η Επιτροπή μεριμνά ώστε το μνημόνιο [κατανόησης] που υπογράφει εξ ονόματος του ΕΜΣ ή του ΕΤΧΣ να είναι πλήρως συμβατό με το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής που έχει εγκρίνει το Συμβούλιο.

[…]

Άρθρο 15

Ψηφοφορία στο Συμβούλιο

Για τα μέτρα που αναφέρονται στον παρόντα κανονισμό, ψηφίζουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου που εκπροσωπούν κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, και το Συμβούλιο ενεργεί χωρίς να λάβει υπόψη την ψήφο του μέλους του Συμβουλίου που εκπροσωπεί το οικείο κράτος μέλος.

Η ειδική πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 238 παράγραφος 3 στοιχείο α) ΣΛΕΕ.

Άρθρο 16

Εφαρμογή σε κράτη μέλη που λαμβάνουν χρηματοδοτική συνδρομή

Στα κράτη μέλη που λαμβάνουν χρηματοδοτική συνδρομή στις 30 Μαΐου 2013 εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός από την εν λόγω ημερομηνία.

[…]»

17. Η απόφαση 2013/236 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την εκτελεστική απόφαση 2013/463/ΕΕ του Συμβουλίου, της 13ης Σεπτεμβρίου 2013, για την έγκριση προγράμματος μακροοικονομικής σταθερότητας για την Κύπρο και την κατάργηση της απόφασης 2013/236/ΕΕ [8] (στο εξής: εκτελεστική απόφαση 2013/463).

18. Η αιτιολογική σκέψη 6 της αποφάσεως αυτής έχει ως εξής:

«Μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 472/2013, πρόκειται να εγκριθεί τώρα το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής υπό μορφή εκτελεστικής απόφασης του Συμβουλίου. Για λόγους σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου, το πρόγραμμα θα πρέπει να επανεγκριθεί βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 472/2013. Το πρόγραμμα θα πρέπει να παραμείνει κατ' ουσίαν πανομοιότυπο με εκείνο που εγκρίθηκε με την [απόφαση 2013/236], αλλά να ενσωματώνει επίσης τα αποτελέσματα της επανεξέτασης που διενεργήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 της εν λόγω απόφασης 2013/236/ΕΕ. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να καταργηθεί η [απόφαση 2013/236]».

19. Το άρθρο 2, παράγραφος 5, της αποφάσεως αυτής ορίζει:

«Με στόχο την αποκατάσταση της ευρωστίας του χρηματοπιστωτικού της τομέα, η Κύπρος συνεχίζει την εις βάθος μεταρρύθμιση και αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα και την ενίσχυση των βιώσιμων τραπεζών, αποκαθιστώντας το κεφάλαιό τους, αντιμετωπίζοντας την κατάσταση της ρευστότητάς τους και ενισχύοντας την εποπτεία τους. Το πρόγραμμα προβλέπει τα ακόλουθα μέτρα και αποτελέσματα:

[…]

(γ) [τη] λήψη μέτρων για την ελαχιστοποίηση του κόστους της αναδιάρθρωσης των τραπεζών για τους φορολογούμενους […]».

III – Το ιστορικό της διαφοράς

20. Από το 2012 η Κυπριακή Δημοκρατία άρχισε να υφίσταται προοδευτικά αυξανόμενη πίεση από τις χρηματοοικονομικές αγορές λόγω της εντεινόμενης ανησυχίας σε σχέση με τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών της και ιδίως τη σημαντική κρατική ενίσχυση που απαιτούσε ο εξασθενημένος χρηματοπιστωτικός της τομέας.

8 — ΕΕ L 250, σ. 40.

21. Μετά από πολλές διαδοχικές υποβαθμίσεις των κυπριακών κρατικών ομολόγων από τους οργανισμούς αξιολογήσεως, η Κυπριακή Δημοκρατία βρέθηκε σε αδυναμία αναχρηματοδοτήσεως με επιτόκια που θα επέτρεπαν μακροπρόθεσμη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Παράλληλα, ο τραπεζικός τομέας απώλεσε προοδευτικά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση από τις διεθνείς αγορές και μεγάλες τράπεζες της χώρας κατέγραφαν σημαντικές ελλείψεις κεφαλαίων.

22. Ήδη από τους πρώτους μήνες του 2012, ορισμένες τράπεζες εγκατεστημένες στην Κύπρο, μεταξύ των οποίων η Λαϊκή και η Τράπεζα Κύπρου, αντιμετώπισαν χρηματοπιστωτικές δυσχέρειες. Στο πλαίσιο αυτό, η Κυπριακή Δημοκρατία έκρινε αναγκαία την ανακεφαλαιοποίησή τους.

23. Στις 25 Ιουνίου 2012, στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν αυτές τις σοβαρές οικονομικές και χρηματοπιστωτικές αναταράξεις, οι κυπριακές αρχές ζήτησαν επισήμως από τον πρόεδρο της Ευρωομάδας χρηματοδοτική συνδρομή με τη μορφή δανείου από το ΕΤΧΣ/ΕΜΣ και από το ΔΝΤ, προκειμένου να διευκολυνθεί η επάνοδος της κυπριακής οικονομίας σε πορεία βιώσιμης αναπτύξεως, να εξασφαλισθεί η εύρυθμη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και να διασφαλισθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα της Ένωσης και της ζώνης του ευρώ.

24. Στις 27 Ιουνίου 2012, η Ευρωομάδα κάλεσε την Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ, τις κυπριακές αρχές και το ΔΝΤ, να συμφωνήσουν επί ενός προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής για την Κυπριακή Δημοκρατία, διευκρινίζοντας, μεταξύ άλλων, τις χρηματοδοτικές της ανάγκες, και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας σε ένα δύσκολο περιβάλλον, το οποίο χαρακτηριζόταν από τον κίνδυνο επιπτώσεων λόγω των αναταράξεων στην αγορά κρατικών χρεογράφων.

25. Η Κυπριακή Δημοκρατία και τα λοιπά κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία επί σχεδίου μνημονίου κατανόησης τον Μάρτιο του 2013.

26. Με δήλωση της 16ης Μαρτίου 2013, η Ευρωομάδα χαιρέτισε τη συμφωνία αυτή και αναφέρθηκε σε ορισμένα από τα προβλεφθέντα μέτρα προσαρμογής, μεταξύ των οποίων και στη θέσπιση εισφοράς επί των τραπεζικών καταθέσεων. Η Ευρωομάδα επισήμανε ότι, με δεδομένο το εν λόγω πλαίσιο, δικαιολογούνταν, κατ' αρχήν, η χορήγηση χρηματοδοτικής συνδρομής ικανής να εξασφαλίσει την οικονομική σταθερότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας και της ζώνης του ευρώ και κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να επιταχύνουν τις διαπραγματεύσεις που βρίσκονταν σε εξέλιξη.

27. Στις 18 Μαρτίου 2013, η Κυπριακή Δημοκρατία διέταξε αργία των τραπεζών για τις 19 και 20 Μαρτίου 2013. Με δήλωση της ίδιας ημέρας, ο πρόεδρος της Ευρωομάδας επισήμανε ότι η εισφορά επί των τραπεζικών καταθέσεων, σε συνδυασμό με τη χρηματοδοτική συνδρομή που είχε ζητηθεί, επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας του κυπριακού τραπεζικού τομέα και, επομένως, για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Διευκρίνισε, εντούτοις, ότι, κατά την άποψη της Ευρωομάδας, οι μικροκαταθέτες θα έπρεπε να τύχουν διαφορετικής μεταχειρίσεως σε σχέση με τους μεγαλοκαταθέτες και τόνισε ότι ήταν σημαντικό να υπάρξει πλήρης διασφάλιση των καταθέσεων κάτω των 100 000 ευρώ. Τέλος, ο πρόεδρος της Ευρωομάδας παρότρυνε, εξ ονόματός της, τις κυπριακές αρχές να θέσουν ταχύτατα σε εφαρμογή τα συμφωνηθέντα μέτρα.

28. Οι κυπριακές αρχές αποφάσισαν να παρατείνουν την αργία των τραπεζών έως τις 28 Μαρτίου 2013, προκειμένου να αποφευχθούν μαζικές αναλήψεις από τους καταθέτες.

29. Στις 19 Μαρτίου 2013, η κυπριακή Βουλή καταψήφισε το σχέδιο νόμου της Κυπριακής Κυβερνήσεως για τη θέσπιση εισφοράς επί όλων των τραπεζικών καταθέσεων στην Κυπριακή Δημοκρατία. Στις 22 Μαρτίου 2013, η κυπριακή Βουλή θέσπισε νέο νόμο περί της εξυγιάνσεως πιστωτικών ιδρυμάτων.

30. Στις 25 Μαρτίου 2013, η Ευρωομάδα υιοθέτησε την επίδικη δήλωση [9], η οποία έχει ως εξής:

«Η Ευρωομάδα συνήψε με τις κυπριακές αρχές συμφωνία σχετικά με τα βασικά στοιχεία ενός μελλοντικού προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής. Τη συμφωνία αυτή στηρίζουν όλα τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, καθώς και οι τρεις θεσμοί.

[…]

Η Ευρωομάδα χαιρετίζει τα σχέδια για την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, όπως προσδιορίζονται στο παράρτημα. Τα μέτρα αυτά θα αποτελέσουν τη βάση για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Ειδικότερα, εξασφαλίζουν όλες τις καταθέσεις κάτω των 100 000 ευρώ, σύμφωνα με τις αρχές της Ένωσης.

[…]

Η Ευρωομάδα ζητεί από τις κυπριακές αρχές και την Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, να καταλήξουν στην οριστική μορφή του μνημονίου σε επίπεδο αρμόδιων υπηρεσιών μέχρι τις αρχές Απριλίου.

[…]

Η Ευρωομάδα σημειώνει την απόφαση των αρχών να εφαρμόσουν κατάλληλα διοικητικά μέτρα, λαμβάνοντας υπόψη τη μοναδική και έκτακτη κατάσταση την οποία αντιμετωπίζει ο κυπριακός χρηματοπιστωτικός τομέας, και να εξασφαλίσουν την ταχεία επαναλειτουργία των τραπεζών. Η Ευρωομάδα επισημαίνει ότι τα εν λόγω διοικητικά μέτρα θα είναι προσωρινά και ανάλογα προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και δεν θα εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις, καθώς και ότι θα τελούν υπό αυστηρή παρακολούθηση όσον αφορά την έκταση και τη διάρκειά τους, σύμφωνα με τη Συνθήκη.

[…]

Η Ευρωομάδα προσδοκά ότι το συμβούλιο διοικητών του ΕΜΣ θα είναι σε θέση να εγκρίνει επισήμως την πρόταση για τη χορήγηση διευκολύνσεως χρηματοδοτικής συνδρομής την τρίτη εβδομάδα του Απριλίου του 2013, με την επιφύλαξη της ολοκληρώσεως των εθνικών διαδικασιών.»

31. Το παράρτημα της επίδικης δηλώσεως έχει ως εξής:

«Μετά από την παρουσίαση των πολιτικών σχεδίων των αρχών [της Κυπριακής Δημοκρατίας], για τα οποία η Ευρωομάδα εξέφρασε σε γενικές γραμμές την ικανοποίησή της, συμφωνήθηκαν τα εξής:

1. Θα υπάρξει άμεση εκκαθάριση της Λαϊκής —με πλήρη συμμετοχή των μετόχων, των ομολογιούχων και των μη εξασφαλισμένων καταθετών— με απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (στο εξής: ΚΤΚ), η οποία θα εκδοθεί βάσει του προσφάτως θεσπισθέντος πλαισίου για την εξυγίανση των τραπεζών.

2. Η Λαϊκή θα χωριστεί σε τράπεζα επισφαλειών και σε υγιή τράπεζα. Η τράπεζα επισφαλειών θα εκκαθαριστεί.

3. Η υγιής τράπεζα θα ενσωματωθεί στην [Τράπεζα Κύπρου] με χρήση του πλαισίου για την εξυγίανση των τραπεζών και κατόπιν διαβουλεύσεως με τα διοικητικά συμβούλια της [Τράπεζας Κύπρου] και της Λαϊκής. Θα λάβει [επείγουσα ενίσχυση υπό μορφή ρευστότητας (ELA)] ύψους

9 — Το πλήρες κείμενο της επίδικης δηλώσεως είναι διαθέσιμο αποκλειστικά στην αγγλική γλώσσα στον διαδικτυακό ιστότοπο της Επιτροπής (http://ec.europa.eu/spain/pdf/acuerdo-eurogrupo-chipre.pdf) και του Συμβουλίου (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/136487.pdf).

[εννέα] δισεκατομμυρίων ευρώ. Μόνο οι μη εξασφαλισμένες καταθέσεις της [Τράπεζας Κύπρου] θα παραμείνουν δεσμευμένες έως ότου ολοκληρωθεί η διαδικασία ανακεφαλαιοποιήσεως, ενώ ενδέχεται στη συνέχεια να υποβληθούν σε κατάλληλους όρους.

4. Το Συμβούλιο Διοικητών της ΕΚΤ θα παράσχει ρευστότητα στην [Τράπεζα Κύπρου] σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες.

5. Η ανακεφαλαιοποίηση της [Τράπεζας Κύπρου] θα γίνει με μετατροπή των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων σε ίδια κεφάλαια με πλήρη συμμετοχή των μετόχων και των ομολογιούχων.

6. Η μετατροπή θα γίνει με τρόπο ώστε να διασφαλιστεί δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας 9 % μέχρι το τέλος του προγράμματος.

7. Όλοι οι εξασφαλισμένοι καταθέτες όλων των τραπεζών προστατεύονται σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία της [Ένωσης].

8. Τα χρήματα του προγράμματος (έως [δέκα] δισεκατομμύρια ευρώ) δεν θα χρησιμοποιηθούν για την ανακεφαλαιοποίηση της Λαϊκής ή της [Τράπεζας Κύπρου].»

32. Την ίδια ημέρα, ο διοικητής της ΚΤΚ αποφάσισε να υποβάλει την Τράπεζα Κύπρου και τη Λαϊκή σε διαδικασία εξυγιάνσεως.

33. Προς τον σκοπό αυτό εκδόθηκαν στις 29 Μαρτίου 2013 δύο διατάγματα [10].

34. Το διάταγμα 103 προέβλεπε ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας Κύπρου, υποστηριζόμενη, μεταξύ άλλων, από τους μετόχους και τους ομολογιούχους της, καθώς και από τους εξασφαλισμένους καταθέτες της για τα ποσά που υπερέβαιναν τα 100 000 ευρώ [11].

35. Το διάταγμα 104 προέβλεπε τη μεταβίβαση ορισμένων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Λαϊκής προς την Τράπεζα Κύπρου, συμπεριλαμβανομένων των καταθέσεων ποσού κάτω των 100 000 ευρώ. Οι καταθέσεις ποσού άνω των 100 000 ευρώ παρέμειναν στη Λαϊκή, εν αναμονή της εκκαθαρίσεώς της.

36. Σύμφωνα με τα εν λόγω διατάγματα, τα μέτρα εξυγιάνσεως της Λαϊκής και της Τράπεζας Κύπρου τέθηκαν σε εφαρμογή στις 29 Μαρτίου 2013, μεταξύ 06:00 και 06:10 πρωινής. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, οι Μαλλής κ.λπ. ήταν δικαιούχοι καταθέσεων στην Τράπεζα Κύπρου ή στη Λαϊκή, οι οποίες, με την εφαρμογή των προβλεπόμενων από τα εν λόγω διατάγματα μέτρων, υπέστησαν σημαντική μείωση της αξίας τους. Οι Μαλλής κ.λπ. υποστηρίζουν ότι απώλεσαν εξ ολοκλήρου τα πέραν των 100 000 ευρώ ποσά.

37. Μετά την έκδοση των διαταγμάτων 103 και 104, η Επιτροπή προέβη σε περαιτέρω συζητήσεις με τις κυπριακές αρχές, ώστε να ολοκληρώσει τις διαπραγματεύσεις σχετικά με το μνημόνιο κατανόησης.

10 — Πρόκειται για το «περί Διάσωσης με Ίδια Μέσα της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρείας Λτδ Διάταγμα του 2013, Κανονιστική Διοικητική Πράξη αριθ. 103» [διάταγμα 103, ΕΕ, παράρτημα ΙΙΙ(Ι), αριθ. 4645, 29 Μαρτίου 2013, σ. 769 έως 780] και για το «περί της Πώλησης Ορισμένων Εργασιών της [Λαϊκής] Διάταγμα του 2013, Κανονιστική Διοικητική Πράξη αριθ. 104» [διάταγμα 104, ΕΕ, παράρτημα ΙΙΙ(Ι), αριθ. 4645, 29 Μαρτίου 2013, σ. 781 έως 788].

11 — Η εν λόγω διαδικασία εξυγιάνσεως αποκαλείται συχνά «haircut» (κούρεμα) των τραπεζικών καταθέσεων ή «bail-in» των κυπριακών τραπεζών. Ο όρος «bail-out» σημαίνει την επιχείρηση διασώσεως με την οποία επιβαρύνονται εξωτερικοί επενδυτές ή οι φορολογούμενοι. Αντιθέτως, ο όρος «bail-in» σημαίνει την επιχείρηση διασώσεως κατά την οποία οι πιστωτές μιας τράπεζας υποχρεούνται να αποδεχθούν τη διαγραφή μέρους της απαιτήσεώς τους.

38. Κατά τη συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 2013, το συμβούλιο διοικητών του ΕΜΣ:

— επιβεβαίωσε, αφενός, ότι η Επιτροπή και η ΕΚΤ είχαν επιφορτιστεί με τη διαμόρφωση των εκτιμήσεων σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, είχε επιφορτιστεί με το καθήκον της διαπραγματεύσεως του εν λόγω μνημονίου κατανόησης με την Κυπριακή Δημοκρατία·

— αποφάσισε να χορηγήσει, κατ' αρχήν, στήριξη σταθερότητας προς την Κυπριακή Δημοκρατία υπό μορφή διευκολύνσεως χρηματοπιστωτικής συνδρομής (ΔΧΣ), σύμφωνα με την πρόταση του διευθύνοντος συμβούλου του ΕΜΣ·

— ενέκρινε το σχέδιο μνημονίου κατανόησης που είχαν διαπραγματευθεί η Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, και η Κυπριακή Δημοκρατία και

— ανέθεσε στην Επιτροπή να το υπογράψει εξ ονόματος του ΕΜΣ.

39. Στις 25 Απριλίου 2013, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 2013/236, η οποία, στο άρθρο της 2, παράγραφος 6, στοιχείο δ', προέβλεπε ότι το «bail-in» των κυπριακών τραπεζών αποτελούσε τμήμα του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής της Κυπριακής Δημοκρατίας.

40. Το μνημόνιο κατανόησης υπογράφηκε στις 26 Απριλίου 2013 από τον Υπουργό Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, από τον διοικητή της ΚΤΚ και από τον αντιπρόεδρο της Επιτροπής O. Rehn.

41. Στις 8 Μαΐου 2013 το συμβούλιο διοικητών του ΕΜΣ ενέκρινε τη συμφωνία για τη ΔΧΣ, καθώς και πρόταση για τους όρους καταβολής της πρώτης δόσεως της συνδρομής προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Η δόση αυτή έπρεπε να χορηγηθεί σε δύο χωριστές εκταμιεύσεις, εκ των οποίων η πρώτη, ποσού δύο δισεκατομμυρίων ευρώ, πραγματοποιήθηκε στις 13 Μαΐου 2013 και η δεύτερη, ποσού ενός δισεκατομμυρίου ευρώ, στις 26 Ιουνίου 2013. Η δεύτερη δόση, ποσού ενάμισι δισεκατομμυρίου ευρώ, εκταμιεύθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 2013. Από τον Δεκέμβριο του 2013 έως τον Ιούλιο του 2015 καταβλήθηκαν άλλες δόσεις ύψους 100 έως 600 εκατομμυρίων ευρώ.

42. Στις 21 Μαΐου 2013 το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό 472/2013, βάσει του οποίου η απόφαση 2013/236 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την εκτελεστική απόφαση 2013/463.

IV – Οι προσφυγές ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και οι αναιρεσιβαλλόμενες διατάξεις

43. Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 4 Ιουνίου 2013, οι Μαλλής κ.λπ. άσκησαν τρεις προσφυγές με τα εξής αιτήματα:

— να ακυρώσει την επίδικη δήλωση, «η οποία έλαβε την τελική της μορφή με [το διάταγμα 104] του διοικητή της [ΚΤΚ], ως εκπροσωπούντος και/ή ως αντιπροσώπου του [Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών], με την οποία αποφασίσθηκε η "πώληση ορισμένων εργασιών" της [Λαϊκής] και η οποία στην ουσία αποτελεί κοινή απόφαση της [ΕΚΤ] αλλά και της [...] Επιτροπής»·

— επικουρικώς, να κηρύξει ότι η προσβαλλόμενη δήλωση, ανεξαρτήτως της μορφής και του τύπου που περιεβλήθη, αποτελεί κατ' ουσίαν «απόφαση της [ΕΚΤ] και/ή της [...] Επιτροπής από κοινού»·

— έτι επικουρικότερον, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη δήλωση, «ανεξαρτήτως της μορφής και του τύπου που αυτή περιεβλήθη»·

— όλως επικουρικότερον, «να ακυρώσει την μέσω [της Ευρωομάδας ληφθείσα] κοινή απόφαση της [ΕΚΤ] και/ή της [...] Επιτροπής, ανεξαρτήτως της μορφής και του τύπου που αυτή περιεβλήθη», και

— να καταδικάσει την ΕΚΤ και/ή την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

44. Με χωριστά δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου την 1η και την 9η Οκτωβρίου 2013 αντίστοιχα, η Επιτροπή και η ΕΚΤ προέβαλαν ενστάσεις απαραδέκτου βάσει του άρθρου 114 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου. Ζήτησαν, δε, από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη, και

— να καταδικάσει τους Μαλλή κ.λπ. στα δικαστικά έξοδα.

45. Με τις αναιρεσιβαλλόμενες διατάξεις, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές στο σύνολό τους ως απαράδεκτες.

46. Καθώς οι Μαλλής κ.λπ. ζητούσαν την ακύρωση της δηλώσεως της Ευρωομάδας της 25ης Μαρτίου 2013, αλλά στρέφονταν με τις προσφυγές τους κατά της Επιτροπής και της ΕΚΤ (γεγονός που επιβεβαιώθηκε με τις γραπτές τους παρατηρήσεις)[12], το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε κατ' αρχάς, στις σκέψεις 38 έως 50 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, το αν η επίδικη δήλωση μπορούσε να αποδοθεί στην Επιτροπή και στην ΕΚΤ.

47. Στηριζόμενο στο πρωτόκολλο 14, το οποίο ορίζει ότι η Ευρωομάδα είναι άτυπη συνάντηση των Υπουργών των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ, όπου «συζητούνται τα θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες συνυπέχουν στο θέμα του ενιαίου νομίσματος»[13], το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 44 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, ότι «[δεν μπορούσε] να γίνει δεκτό ότι η Ευρωομάδα [ελεγχόταν] από την Επιτροπή ή την ΕΚΤ, ούτε ότι [ενεργούσε] ως εντολοδόχος των θεσμικών αυτών οργάνων»[14].

48. Στις σκέψεις 46 έως 50 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε επίσης την άποψη ότι η επίδικη δήλωση μπορούσε να αποδοθεί στον ΕΜΣ για τον λόγο ότι ο τελευταίος φέρεται να ελέγχεται από την Επιτροπή και την ΕΚΤ.

49. Το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε επίσης, ως εκ περισσού, στις σκέψεις 51 έως 62 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, το αν η επίδικη διάταξη παρήγε έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων.

50. Έκρινε δε, συναφώς, ότι, έστω και αν η επίδικη δήλωση περιλάμβανε διατυπώσεις οι οποίες φαίνονται κατηγορηματικές, ιδίως εκείνες που αφορούσαν την εκκαθάριση της Λαϊκής και το «κούρεμα» των μη εξασφαλισμένων καταθέσεων, εντούτοις, οι διατυπώσεις αυτές δεν μπορούσαν να ερμηνευθούν μεμονωμένα, αλλά έπρεπε, «αντιθέτως, να ενταχθούν στο πλαίσιό τους, από το οποίο σαφώς προκύπτει ο αμιγώς πληροφοριακός χαρακτήρας της [επίδικης] δηλώσεως»[15].

V – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

51. Με τις από 27 Φεβρουαρίου 2015 αιτήσεις τους αναιρέσεως, οι οποίες κατατέθηκαν στο Δικαστήριο στις 4 Μαρτίου 2015, οι Μαλλής κ.λπ. ζητούν από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει τις αναιρεσιβαλλόμενες διατάξεις, και

— να ακυρώσει την καταδίκη τους στα δικαστικά έξοδα του πρώτου βαθμού.

12 — Βλ. σκέψη 37 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων.

13 — Άρθρο 1 του πρωτοκόλλου 14.

14 — Σκέψη 44 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων.

15 — Σκέψη 61 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων.

52. Με τα υπομνήματά τους απαντήσεως, η Επιτροπή και η ΕΚΤ ζητούν από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως, και

— να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

VI – Οι αιτήσεις αναιρέσεως

53. Δηλώνω εκ προοιμίου ότι προτίθεμαι να προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει τις κρινόμενες αιτήσεις αναιρέσεως· ωστόσο, η σπουδαιότητα των ζητημάτων που θέτουν όσον αφορά την αποτελεσματική ένδικη προστασία, η συγγένειά τους με τη νομολογία του Δικαστηρίου [αποφάσεις Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756) και Gauweiler κ.λπ. (C-62/14, EU:C:2015:400)], η σχέση (ή η απουσία σχέσεως) μεταξύ του συστήματος του ΕΜΣ και του δικαίου της Ένωσης, καθώς και η απόφαση του Δικαστηρίου να εκδώσει απόφαση επί των αιτήσεων αυτών αναιρέσεως (όπως και επί των αιτήσεων αναιρέσεως στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-8/15 P, C-9/15 P και C-10/15 P σχετικά με προσφυγές ακυρώσεως και αγωγές αποζημιώσεως που συνδέονται με το μνημόνιο κατανόησης), καθώς και να τις εμπιστευθεί στο τμήμα μείζονος συνθέσεως, μου υπαγορεύουν ορισμένες προκαταρκτικές παρατηρήσεις προτού ακόμη εξετάσω τους λόγους αναιρέσεως που προβάλλουν οι Μαλλής κ.λπ.

Α — *Προκαταρκτικές παρατηρήσεις*

1. Επί της Ευρωομάδας

54. Δεδομένου ότι η Ευρωομάδα δεν μνημονεύεται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 263 ΣΛΕΕ και δεν συγκαταλέγεται στα επτά θεσμικά όργανα της Ένωσης που απαριθμούνται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, ΣΕΕ, οι πράξεις της δεν μπορούν να προσβληθούν με προσφυγή ακυρώσεως, παρά μόνον εάν η ίδια θεωρηθεί σύνθεση του Συμβουλίου ή όργανο ή οργανισμός της Ένωσης.

55. Η Ευρωομάδα μνημονεύεται ρητώς στο άρθρο 137 ΣΛΕΕ, το οποίο παραπέμπει στο συνημμένο στη Συνθήκη ΛΕΕ πρωτόκολλο αριθ. 14, όσον αφορά τη σύνθεσή της και τις διαδικασίες που ακολουθούνται κατά τις συναντήσεις της.

56. Από τις εν λόγω διατάξεις προκύπτει σαφώς ότι η Ευρωομάδα αποτελείται από τους Υπουργούς Οικονομικών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, στις συναντήσεις των οποίων καλούνται να παρευρεθούν η Επιτροπή και η ΕΚΤ.

57. Το πρωτόκολλο 14 ορίζει ότι οι Υπουργοί αυτοί «πραγματοποιούν άτυπες συναντήσεις μεταξύ τους» και «εκλέγουν ανά δυόμισι έτη πρόεδρο».

58. Το άρθρο 16, παράγραφος 6, ΣΕΕ διευκρινίζει, εξάλλου, ότι το Συμβούλιο συνεδριάζει υπό διάφορες συνθέσεις, ο κατάλογος των οποίων εγκρίνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 236, στοιχείο α', ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με τον κατάλογο αυτόν, ο οποίος περιέχεται στο παράρτημα Ι του εσωτερικού κανονισμού του Συμβουλίου[16], το Συμβούλιο συνεδριάζει υπό δέκα διαφορετικές συνθέσεις[17] στις οποίες δεν περιλαμβάνεται η Ευρωομάδα.

16 — Βλ. απόφαση 2009/937/ΕΕ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2009, για τη θέσπιση του εσωτερικού του κανονισμού (ΕΕ L 325, σ. 35).

17 — Γενικών υποθέσεων, εξωτερικών υποθέσεων, οικονομικών υποθέσεων και δημοσιονομικών υποθέσεων, δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, απασχολήσεως, κοινωνικής πολιτικής, υγείας και καταναλωτών, ανταγωνιστικότητας (εσωτερική αγορά, βιομηχανία, έρευνα και διάστημα), μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας, γεωργίας και αλιείας, περιβάλλοντος, παιδείας, νεολαίας, πολιτισμού και αθλητισμού.

59. Ένας σύνδεσμος μεταξύ της Ευρωομάδας και του Συμβουλίου θα μπορούσε να εντοπιστεί στο γεγονός ότι η Ευρωομάδα συνεδριάζει συνήθως μια φορά τον μήνα, την παραμονή της συνεδριάσεως του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων [18] και ότι το γραφείο του προέδρου της ομάδας εργασίας της Ευρωομάδας [19] βρίσκεται στη γενική γραμματεία του Συμβουλίου στις Βρυξέλλες [20].

60. Εξάλλου, στη Συνθήκη ΛΕΕ προβλέπεται ειδική διαδικασία ψηφοφορίας του Συμβουλίου για τα μέτρα που αφορούν τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ. Ειδικότερα, το άρθρο 136, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ ορίζει ότι «[γ]ια τα μέτρα [αυτά], δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου που εκπροσωπούν κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ», γεγονός που παραπέμπει στην Ευρωομάδα, πολλώ δε μάλλον που στις συνεδριάσεις της τελευταίας δεν συμμετέχουν καν τα κράτη μέλη που δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ.

61. Παρά τα ως άνω κοινά σημεία, θεωρώ ότι η Ευρωομάδα δεν αποτελεί σύνθεση του Συμβουλίου, όχι μόνον επειδή δεν της αποδίδεται ο χαρακτηρισμός αυτός από τη Συνθήκη ΛΕΕ και δεν συμμετέχουν σε αυτήν όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, αλλά και λόγω των διαφορετικών καθηκόντων της σε σχέση με το Συμβούλιο. Η Ευρωομάδα είναι το φόρουμ στο οποίο τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ συζητούν «θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες συνυπέχουν στο θέμα του ενιαίου νομίσματος» [21], ενώ το Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, ΣΕΕ, έχει πολύ ευρύτερα καθήκοντα, τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την άσκηση, από κοινού με το Κοινοβούλιο, της νομοθετικής εξουσίας της Ένωσης και άλλων εξουσιών λήψεως αποφάσεων, οι οποίες έχουν ανατεθεί από τη Συνθήκη ΛΕΕ αποκλειστικά στο όργανο αυτό.

62. Βεβαίως, το γεγονός ότι η Ευρωομάδα δεν μπορεί να θεωρηθεί σύνθεση του Συμβουλίου δεν σημαίνει κατ' ανάγκην ότι δεν αποτελεί όργανο ή οργανισμό της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

63. Εντούτοις, παρόλο που, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, οι πράξεις των «οργάνων και οργανισμών της Ένωσης» προστέθηκαν στις πράξεις που μπορούν να προσβληθούν με προσφυγή ακυρώσεως, και τούτο προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο της δικαστικής ασυλίας κάποιων από τα όργανα αυτά, γεγονός παραμένει ότι η Ευρωομάδα, η οποία δεν μνημονεύεται στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ, δεν έχει νομική προσωπικότητα.

64. Από κανένα σημείο της Συνθήκης ΛΕΕ ή της νομολογίας δεν προκύπτει ότι σκοπός των συντακτών της Συνθήκης ΛΕΕ ήταν η απαλοιφή της σχετικής απαιτήσεως [22]. Όσες φορές η Συνθήκη ΛΕΕ θέλησε να προβλέψει την εφαρμογή του άρθρου 263 ΣΛΕΕ χωρίς να απαιτείται νομική προσωπικότητα, ανέφερε ρητώς τα αντίστοιχα θεσμικά όργανα, λοιπά όργανα και οργανισμούς, είτε επρόκειτο για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (το οποίο προστέθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας) είτε για την Επιτροπή περιφερειών [23].

65. Με την επιφύλαξη του ενδεχομένου να αποδοθούν οι πράξεις αυτές σε θεσμικό όργανο το οποίο μνημονεύεται στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ ή σε άλλο όργανο ή οργανισμό της Ένωσης με νομική προσωπικότητα, δεν θεωρώ, επομένως, ότι η Ευρωομάδα μπορεί να θεωρηθεί όργανο ή οργανισμός της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

18 — Βλ. διαδικτυακό τόπο του Συμβουλίου στη διεύθυνση: http://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/eurogroup.

19 — Η ομάδα εργασίας της Ευρωομάδας είναι ένα φόρουμ το οποίο προετοιμάζει τις συναντήσεις της Ευρωομάδας και αποτελείται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ στην Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή, στην Επιτροπή και στην ΕΚΤ.

20 — Βλ. διαδικτυακό τόπο του Συμβουλίου στη διεύθυνση: http://www.consilium.europa.eu/fr/council-eu/eurogroup/eurogroup-working-group/.

21 — Άρθρο 1 του πρωτοκόλλου 14.

22 — Βλ. απόφαση Elitaliana κατά Eulex Kosovo (C-439/13 P, EU:C:2015:753, σκέψεις 58 και 59).

23 — Σημειώνω ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν μνημονεύεται στο άρθρο 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 1, ΣΕΕ, αποτελεί θεσμικό όργανο της Ένωσης και όχι απλό όργανο ή οργανισμό της. Δεν έχει τεθεί ακόμη το ζήτημα αν τα θεσμικά όργανα πρέπει να θεωρούνται a fortiori ως όργανα ή οργανισμοί της Ένωσης ή αν το κενό αυτό αποτελεί αβλεψία ή υπονοεί ότι οι πράξεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν προβάλλονται με προσφυγή ακυρώσεως.

66. Βεβαίως, το συμπέρασμα αυτό θα μπορούσε να δημιουργεί πρόβλημα από την άποψη της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας[24], μόνον, όμως, εάν είχε ανατεθεί από τη Συνθήκη στην Ευρωομάδα η εξουσία να εκδίδει πράξεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Ευρωομάδα είναι φόρουμ συζητήσεων και όχι όργανο με εξουσία λήψεως αποφάσεων. Το χαρακτηριστικό αυτό συνεπάγεται, εξάλλου, ότι η συμμετοχή της ΕΚΤ στις συναντήσεις της Ευρωομάδας δεν έρχεται σε αντίθεση με την ανεξαρτησία της, την οποία εγγυάται το άρθρο 282, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και υποχρεούνται να σέβονται τόσο τα θεσμικά όργανα, τα λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης όσο και οι Κυβερνήσεις των κρατών μελών.

67. Κατά συνέπεια, οι πράξεις της Ευρωομάδας δεν υπόκεινται σε προσφυγή ακυρώσεως βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.

2. Επί του ΕΜΣ και του συμβουλίου διοικητών του

68. Η Συνθήκη για τον ΕΜΣ δεν αποτελεί τμήμα της έννομης τάξεως της Ένωσης. Ειδικότερα, όπως έκρινε το Δικαστήριο με τη σκέψη 180 της αποφάσεως Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756), «τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης […] στην περίπτωση που ιδρύουν μηχανισμό σταθερότητας όπως ο ΕΜΣ, για τη θέσπιση του οποίου […] οι Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ δεν αναθέτουν ειδική αρμοδιότητα στην Ένωση»[25].

69. Σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 4, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, ο ΕΜΣ διαθέτει συμβούλιο διοικητών (το οποίο απαρτίζεται στην πραγματικότητα από τους Υπουργούς Οικονομικών των κρατών μελών του ΕΜΣ, όπως διευκρινίζει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ), διοικητικό συμβούλιο και γενικό διευθυντή· το ανώτατο, δε, διοικητικό του όργανο είναι προδήλως το συμβούλιο διοικητών.

70. Ο πρόεδρος του συμβουλίου διοικητών είναι κατ' αρχήν ο πρόεδρος της Ευρωομάδας (άρθρο 5, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ).

71. Είναι, επομένως, πρόδηλο ότι, μέχρι σήμερα, η Ευρωομάδα και το συμβούλιο διοικητών του ΕΜΣ είχαν την ίδια ακριβώς σύνθεση, καθώς, ήδη από της συστάσεώς του, το συμβούλιο διοικητών όρισε ως πρόεδρό του τον πρόεδρο της Ευρωομάδας.

72. Όσον αφορά την Επιτροπή και την ΕΚΤ, το άρθρο 5, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ ορίζει ότι το μέλος της Επιτροπής που είναι αρμόδιο για τις οικονομικές και νομισματικές υποθέσεις και ο Πρόεδρος της ΕΚΤ δύνανται να συμμετέχουν ως παρατηρητές στις συνεδριάσεις του συμβουλίου διοικητών.

73. Ένα κράτος μέλος που επιθυμεί να ζητήσει από τον ΕΜΣ χρηματοπιστωτική συνδρομή του ΕΜΣ υποχρεούται να ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 13 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ.

74. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, το εν λόγω κράτος μέλος πρέπει να απευθύνει αίτηση για στήριξη σταθερότητας στον Πρόεδρο του συμβουλίου διοικητών, ο οποίος αναθέτει την εκτίμησή της στην Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ.

24 — Βλ., συναφώς, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση Elitaliana κατά Eulex Kosovo (C-439/13 P, EU:C:2014:2416, σκέψη 51): «ακόμη και ελλείψει ρητής διατάξεως με την οποία να απονέμεται στον υπό κρίση φορέα νομική προσωπικότητα, φρονώ ότι η διατύπωση του άρθρου 263, πέμπτο εδάφιο, ΣΛΕΕ δημιουργεί ισχυρό τεκμήριο υπό την έννοια ότι οσάκις τα θεσμικά όργανα ιδρύουν φορέα δυνάμενο να λαμβάνει αποφάσεις που επηρεάζουν ιδιώτες, πρέπει να υφίσταται δυνατότητα προσφυγής».

25 — Βλ. επίσης σκέψη 105 της αποφάσεως αυτής.

75. Το άρθρο 13, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ ορίζει ότι το συμβούλιο διοικητών του ΕΜΣ μπορεί να αποφασίσει να χορηγήσει κατ' αρχήν στήριξη σταθερότητας στο αιτούν κράτος μέλος βάσει της αιτήσεώς του και της εκτιμήσεως της αιτήσεως αυτής από την Επιτροπή και την ΕΚΤ.

76. Σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, αν το συμβούλιο διοικητών λάβει τέτοια απόφαση, αναθέτει στην Επιτροπή και στην ΕΚΤ «και, εφόσον είναι εφικτό, από κοινού με το ΔΝΤ [...] να διαπραγματευθεί με το ενδιαφερόμενο [κράτος μέλος] μνημόνιο κατανόησης [...] όπου θα περιγράφονται αναλυτικά οι όροι που θα συνδέονται με τη διευκόλυνση χρηματοπιστωτικής συνδρομής».

77. Διευκρινίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 6, στοιχείο ζ', της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, το συμβούλιο διοικητών ορίζει με κοινή συμφωνία τους όρους οικονομικής πολιτικής που συνοδεύουν κάθε χρηματοδοτική συνδρομή στο κράτος μέλος που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες.

78. Σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΜΣ, η Επιτροπή υπογράφει το μνημόνιο κατανόησης εξ ονόματος του ΕΜΣ, εφόσον αυτό πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 3 και έχει εγκριθεί από το συμβούλιο διοικητών.

79. Το συμβούλιο διοικητών του ΕΜΣ εγκρίνει τότε «τη συμφωνία για διευκόλυνση χρηματοπιστωτικής συνδρομής» [26].

80. Στη συνέχεια, απόκειται στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να λάβει τα αναγκαία εθνικά μέτρα για την εφαρμογή των δεσμεύσεων που περιέχονται στο μνημόνιο κατανόησης.

81. Υπενθυμίζω ότι το Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 161 της αποφάσεως Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756), σε σχέση με τα εν λόγω καθήκοντα που η Συνθήκη για τον ΕΜΣ αναθέτει στην Επιτροπή και στην ΕΚΤ, ότι, «όσο σημαντικά και αν είναι, δεν παρέχουν ιδία εξουσία λήψεως αποφάσεων. Εξάλλου, οι ενέργειες των εν λόγω δύο οργάνων στο πλαίσιο της ως άνω Συνθήκης δεσμεύουν μόνον τον ΕΜΣ» [27].

82. Επισημαίνω, ωστόσο, ότι, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 4, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, η Επιτροπή φαίνεται να έχει την εξουσία (καθώς και το καθήκον, με την ιδιότητά της ως θεματοφύλακα των Συνθηκών) να αρνηθεί να υπογράψει το μνημόνιο κατανόησης, αν αυτό δεν συνάδει, όπως απαιτεί η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου, με τα μέτρα συντονισμού των οικονομικών πολιτικών που προβλέπονται από τη Συνθήκη ΛΕΕ. Είναι αληθές ότι το ενδεχόμενο να αρνηθεί η Επιτροπή να εκτελέσει την εντολή υπογραφής του μνημονίου κατανόησης εξ ονόματος του ΕΜΣ είναι ιδιαιτέρως απίθανο («θεωρητικό» το χαρακτήρισε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση), στον βαθμό που η Επιτροπή θα έχει ελέγξει την απαιτούμενη από το άρθρο 13, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΜΣ συμβατότητα σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, ήδη από τον χρόνο της αιτήσεως του κράτους μέλους που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες· το πολιτικά απίθανο αυτό ενδεχόμενο, ωστόσο, δεν αναιρεί τη σχετική νομική διαπίστωση. Τούτου λεχθέντος, οποιαδήποτε υπογραφή εκ μέρους της Επιτροπής λαμβάνει χώρα αποκλειστικά εξ ονόματος του ΕΜΣ και, όπως αναφέρεται στη σκέψη 161 της αποφάσεως Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756), δεσμεύει μόνον τον ΕΜΣ, ο οποίος είναι και ο μόνος που προβαίνει στις επίμαχες πράξεις λήψεως αποφάσεων.

26 — Άρθρο 13, παράγραφος 5, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ.

27 — Συμμετοχή στις συναντήσεις του συμβουλίου διοικητών ως παρατηρητές, διαπραγμάτευση, υπογραφή και εποπτεία της εφαρμογής του μνημονίου κατανόησης από το εκάστοτε κράτος μέλος.

83. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι διαφορές που διέπονται από τη Συνθήκη για τον ΕΜΣ (και, επομένως, αφορούν τις πράξεις του ΕΜΣ) δεν μπορούν να αχθούν ενώπιον του Δικαστηρίου παρά μόνον με τη διαδικασία της διαιτησίας (άρθρο 273 ΣΛΕΕ), η οποία προβλέπεται από το άρθρο 37, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τον ΕΜΣ[28], το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να επιληφθεί βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ προσφυγής ακυρώσεως η οποία στρέφεται κατά πράξεως του ΕΜΣ.

84. Ομοίως, κατά τη λήψη των εθνικών μέτρων βάσει αποκλειστικά του μνημονίου κατανόησης τα κράτη μέλη δεν προβαίνουν σε εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, παρόλο που το άρθρο 13, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΜΣ ορίζει στο δεύτερο εδάφιό του ότι «[τ]ο μνημόνιο κατανόησης συνάδει πλήρως […] με τυχόν πράξεις του δικαίου της Ένωσης»[29].

85. Ωστόσο, τα μέτρα που αποτελούν αντικείμενο μνημονίου κατανόησης που συνήφθη στο πλαίσιο του ΕΜΣ έχουν επίσης αποτελέσει μέχρι σήμερα, κατά τρόπο περισσότερο ή λιγότερο λεπτομερή, αντικείμενο αποφάσεως την οποία εξέδωσε το Συμβούλιο στο πλαίσιο της Συνθήκης ΛΕΕ[30]· η διαδικασία αυτή υπαγορεύεται ίσως από τον φόβο ότι το μνημόνιο κατανόησης ενδέχεται να μην είναι νομικώς δεσμευτικό.

86. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από τις αποφάσεις ορισμένων εθνικών δικαστηρίων.

87. Το Συμβούλιο της Επικρατείας (Ελλάδα) έκρινε ειδικότερα ότι το πρώτο και το δεύτερο μνημόνιο κατανόησης που υπέγραψε η Ελληνική Δημοκρατία το 2010 και το 2012, αντίστοιχα, δεν αποτελούσαν διεθνείς συνθήκες, διότι δεν προέβλεπαν την ανάληψη αμοιβαίων υποχρεώσεων από τα μέρη ούτε μηχανισμούς για τον εξαναγκασμό των εθνικών αρχών στην εκτέλεση των συμφωνηθέντων με αυτά όρων[31]. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας, τα μνημόνια αυτά αποτελούσαν απλώς το πολιτικό πρόγραμμα που το κράτος μέλος ήταν διατεθειμένο να εφαρμόσει προκειμένου να λάβει τη χρηματοδοτική συνδρομή[32]. Με άλλα λόγια, τα εν λόγω μνημόνια δεν αποτελούσαν νομικώς δεσμευτικά κείμενα.

88. Προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το Συμβούλιο της Επικρατείας στηρίχθηκε στο γεγονός ότι, αν τα μνημόνια κατανόησης ήταν νομικώς δεσμευτικά, το Συμβούλιο δεν θα είχε εκδώσει την απόφαση 2010/320[33].

89. Εν πάση περιπτώσει, οι αποφάσεις αυτές του Συμβουλίου που απευθύνονται σε κράτος μέλος οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τα εθνικά μέτρα που λαμβάνονται προς εκτέλεση των δεσμεύσεων που αναλαμβάνει ένα κράτος μέλος έναντι του ΕΜΣ συνιστούν εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, έστω και αν το μνημόνιο κατανόησης δεν συνιστά πράξη του δικαίου της Ένωσης, υπό τον όρο πάντως ότι τα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται και στην απόφαση που εκδίδει το Συμβούλιο μετά την υπογραφή του μνημονίου κατανόησης.

28 — Βλ. απόφαση Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, σκέψεις 170 έως 176).

29 — Βλ., επίσης, απόφαση Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, σκέψη 174).

30 — Βλ., στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας, την απόφαση 2013/236, της οποίας το άρθρο 2, παράγραφος 6, στοιχείο δ', ορίζει ότι «[τ]ο πρόγραμμα [μακροοικονομικής προσαρμογής] προβλέπει τα ακόλουθα μέτρα και αποτελέσματα […] λήψη μέτρων για την ελαχιστοποίηση του κόστους της αναδιάρθρωσης των τραπεζών για τους φορολογουμένους». Η ελαχιστοποίηση αυτή του κόστους για τους φορολογουμένους συνεπάγεται κατ' ανάγκην τη συμμετοχή των καταθετών και, επομένως, το «κούρεμα» των τραπεζικών καταθέσεων. Βλ. επίσης, στην περίπτωση της Ελληνική Δημοκρατίας, την απόφαση 2010/320/ΕΕ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2010, απευθυνόμενη προς την Ελλάδα με σκοπό την ενίσχυση και εμβάθυνση της δημοσιονομικής εποπτείας, διά της οποίας ειδοποιείται η Ελλάδα να λάβει τα μέτρα μείωσης του ελλείμματος που κρίνονται αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 145, σ. 6), όπως έχει τροποποιηθεί, καθώς και την απόφαση 2011/734/ΕΕ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2011, η οποία απευθύνεται προς την Ελλάδα με σκοπό την ενίσχυση και εμβάθυνση της δημοσιονομικής εποπτείας, και διά της οποίας ειδοποιείται η Ελλάδα να λάβει τα μέτρα μείωσης του ελλείμματος που κρίνονται αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 296, σ. 38), όπως έχει τροποποιηθεί.

31 — Βλ. αποφάσεις της ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας 668/2012, σκέψη 27, και 2307/2014, σκέψη 19.

32 — Βλ. αποφάσεις της ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας 668/2012, σκέψη 27, και 2307/2014, σκέψη 19.

33 — Βλ. απόφαση Συμβουλίου της Επικρατείας 668/2012, σκέψη 27.

90. Βεβαίως, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τις διατάξεις ΑΔΕΔΥ κ.λπ. κατά Συμβουλίου (T-541/10, EU:T:2012:626, σκέψη 87) και ΑΔΕΔΥ κ.λπ. κατά Συμβουλίου (T-215/11, EU:T:2012:627, σκέψη 99)[34], οι αποφάσεις του Συμβουλίου που περιλαμβάνουν τις δεσμεύσεις τις οποίες ανέλαβε με το μνημόνιο κατανόησης το κράτος μέλος που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες δεν αφορούν άμεσα[35] τους ιδιώτες, κατά την έννοια του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, γεγονός που καθιστούσε τις προσφυγές τους ακυρώσεως απαράδεκτες.

91. Εντούτοις, δεδομένου ότι το άρθρο 13, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΜΣ ορίζει ότι τα μέτρα που περιέχονται στο μνημόνιο κατανόησης πρέπει να «συνάδ[ουν] πλήρως» με το δίκαιο της Ένωσης και καθόσον τα μέτρα αυτά περιέχονται και στις αποφάσεις του Συμβουλίου, τα κράτη μέλη υποχρεούνται από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ να προβλέπουν «τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία», παρέχοντας στα δικαστήρια του κράτους μέλους για το οποίο πρόκειται τη δυνατότητα να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με το κύρος των αποφάσεων αυτών και, κατά συνέπεια, του επίμαχου προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής[36].

3. Επί του κανονισμού 472/2013

92. Οι ανωτέρω σκέψεις ενισχύονται από την έκδοση του κανονισμού 472/2013, έστω και αν αυτός δεν έχει εφαρμογή ratione temporis στην επίδικη δήλωση.

93. Κατά την αιτιολογική του σκέψη 3, ο κανονισμός αυτός έχει ως σκοπό να κατοχυρώσει στη νομοθεσία της Ένωσης «[πλήρη] συνέπεια μεταξύ του ενωσιακού πλαισίου πολυμερούς εποπτείας που θέσπισε η [Συνθήκη ΛΕΕ] και των πιθανών όρων πολιτικής που συνδέονται με τη χρηματοδοτική συνδρομή», δηλαδή τη συνέπεια μεταξύ της Συνθήκης για τον ΕΜΣ και της Συνθήκης ΛΕΕ.

94. Στο πλαίσιο αυτό, τα άρθρα 5 έως 7 του εν λόγω κανονισμού εξειδικεύουν τον τρόπο με τον οποίον η Επιτροπή και η ΕΚΤ υποχρεούνται να ασκούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται από το άρθρο 13 της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, και προβλέπουν τη σύνταξη σχεδίου προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής (διαφορετική ονομασία του μνημονίου κατανόησης που προβλέπεται από το άρθρο 13, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΜΣ) και την έγκρισή του από το Συμβούλιο, όπου έχουν δικαίωμα ψήφου μόνον τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ[37].

95. Σε αντιστοιχία με το άρθρο 13, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΜΣ, το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 472/2013 αναθέτει στην τρόικα, δηλαδή «[στην] Επιτροπή, σε συνεννόηση με την ΕΚΤ και, όταν είναι σκόπιμο, το ΔΝΤ» την αποστολή να παρακολουθεί την πρόοδο που σημειώνει το κράτος μέλος όσον αφορά την εφαρμογή του μνημονίου κατανόησης.

34 — Κατά των οποίων δεν ασκήθηκε αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου.

35 — Δεν χρειαζόταν, ούτως ή άλλως, να εξεταστεί αν οι αποφάσεις αφορούσαν ατομικώς τους προσφεύγοντες, καθόσον οι προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς. Κατά τη γνώμη μου, ωστόσο, στις εν λόγω υποθέσεις, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι αποφάσεις δεν αφορούσαν τους προσφεύγοντες ούτε ατομικώς.

36 — Όσον αφορά την κρινόμενη υπόθεση, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου της Κύπρου, οι θιγόμενοι από το «κούρεμα» των καταθέσεών τους καταθέτες δεν έχουν έννομο συμφέρον για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως κατά των διαταγμάτων 103 και 104, διότι τα εν λόγω διατάγματα δεν αφορούν τις σχέσεις μεταξύ του κράτους και των ιδιωτών, αλλά απευθύνονται σε συγκεκριμένες τράπεζες, δηλαδή στη Λαϊκή και στην Τράπεζα Κύπρου (αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 2013, Μυρτώ Χριστοδούλου κ.λπ. κατά Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου κ.λπ., υπόθεση 553/2013 κ.λπ., και της 9ης Οκτωβρίου 2014, Βίας Δημητρίου κ.λπ. κατά Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου κ.λπ., υπόθεση 1034/2013 κ.λπ.). Κατά τη νομολογία αυτή, οι καταθέτες, βάσει της συμβατικής σχέσεώς τους με την τράπεζα μπορούν να ζητήσουν από αυτήν αποζημίωση ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και να προσεπικαλέσουν στη δίκη την Κυπριακή Δημοκρατία. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσε να τεθεί το ζήτημα της νομιμότητας των διαταγμάτων 103 και 104 και της συμβατότητάς τους με το δίκαιο της Ένωσης, προκειμένου να θεμελιωθεί η αστική ευθύνη της τράπεζας και του κράτους. Εκ πρώτης όψεως, δεν θεωρώ ότι κάτι τέτοιο αρκεί για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις του άρθρου 19 ΣΕΕ.

37 — Βλ. άρθρο 15 του κανονισμού 472/2013.

96. Όπως το άρθρο 13, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΜΣ ορίζει ότι το μνημόνιο κατανόησης πρέπει να «συνάδ[ει] πλήρως» με το δίκαιο της Ένωσης, έτσι και το άρθρο 7, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 472/2013 ορίζει ότι το σχέδιο προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής πρέπει να είναι σύμφωνο με το άρθρο 152 ΣΛΕΕ και με το άρθρο 28 του Χάρτη.

97. Μετά τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 472/2013, η απόφαση 2013/236 που απευθυνόταν στην Κυπριακή Δημοκρατία καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την εκτελεστική απόφαση 2013/463, η οποία ενέκρινε εκ νέου το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής που περιεχόταν στην απόφαση 2013/236 «[γ]ια λόγους σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου»[38].

98. Μολονότι οι ιδιώτες δεν μπορούν να αποδείξουν ότι τους αφορούν ατομικώς οι εν λόγω εκτελεστικές αποφάσεις[39], τα κράτη μέλη υποχρεούνται, πάντως, από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ να προβλέπουν «τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία»[40]. Όπως εξήγησα στο σημείο 91 των παρουσών προτάσεων, τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με το κύρος της εκτελεστικής αποφάσεως και με τη συμβατότητα του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής προς τη Συνθήκη ΛΕΕ και τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης και του Χάρτη.

Β — *Επί του πρώτου και του τρίτου λόγου αναιρέσεως*

1. Επιχειρήματα των μερών

99. Με τον πρώτο και τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, οι Μαλλής κ.λπ. υποστηρίζουν ότι οι αναιρεσιβαλλόμενες διατάξεις πάσχουν έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά τη θέση του Γενικού Δικαστηρίου ως προς την αρχή που αποφάσισε πραγματικά το «κούρεμα» των καταθέσεων στις τράπεζες Λαϊκή και Τράπεζα Κύπρου ή που προκάλεσε ή επέβαλε, εν πάση περιπτώσει, την εφαρμογή αυτού του «κουρέματος» από τις κυπριακές αρχές, ιδίως με την έκδοση των διαταγμάτων 103 και 104. Ισχυρίζονται, ειδικότερα, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι το «κούρεμα» αυτό προέκυψε αποκλειστικά από τις διαδικασίες και τους όρους που επέβαλαν στην Κυπριακή Δημοκρατία η Επιτροπή και η ΕΚΤ με την επίδικη δήλωση.

100. Οι Μαλλής κ.λπ. υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε τη θέση τους ότι η Ευρωομάδα δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απλό φόρουμ συζητήσεων. Δεδομένου ότι δεν έχει ανατεθεί ή εκχωρηθεί σε αυτήν καμία από τις αρμοδιότητες της Επιτροπής και της ΕΚΤ, πρέπει να θεωρηθεί ως ένα μέσο διά του οποίου η Επιτροπή και η ΕΚΤ λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τα συγκεκριμένα ζητήματα που συνδέονται με τον ΕΜΣ ή με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

101. Επιπλέον, κατά τους Μαλλή κ.λπ., η Επιτροπή και η ΕΚΤ αποτελούν τους «πραγματικούς συντάκτες» της επίδικης δηλώσεως. Οι ίδιοι υποστηρίζουν συναφώς ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να αγνοήσει, όπως το έπραξε, ούτε τη διαπίστωση στην οποία το ίδιο κατέληξε με τη σκέψη 61 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, κατά την οποία η επίδικη δήλωση περιείχε σειρά διατυπώσεων «οι οποίες φαίνονται κατηγορηματικές», ούτε τον ρόλο της Επιτροπής και της ΕΚΤ στο πλαίσιο της Συνθήκης για τον ΕΜΣ, κατά την οποία η Επιτροπή διαπραγματεύεται και υπογράφει το μνημόνιο κατανόησης και, σε συνεργασία με την ΕΚΤ, επιβλέπει την εφαρμογή από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος των μέτρων που προβλέπονται από το μνημόνιο αυτό.

38 — Αιτιολογική σκέψη 6 της εκτελεστικής αποφάσεως 2013/436.

39 — Βλ. σημείο 90 των παρουσών προτάσεων.

40 — Βλ. υποσημείωση 36 των παρουσών προτάσεων.

102. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι Μαλλής κ.λπ. δεν προσδιορίζουν τα σημεία των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων που ισχυρίζονται ότι πάσχουν πλάνη περί το δίκαιο. Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να θεωρηθεί ότι προβάλλεται απαραδέκτως. Εν πάση δε περιπτώσει, είναι αβάσιμος, διότι οι αναιρεσιβαλλόμενες διατάξεις είναι αρκούντως αιτιολογημένες.

103. Κατά την Επιτροπή, οι Μαλλής κ.λπ. υποστήριξαν με τις αιτήσεις τους αναιρέσεως, χωρίς να το αιτιολογούν, ότι η επίδικη δήλωση συνιστούσε, κατ' ουσίαν, κοινή απόφαση της ΕΚΤ και της Επιτροπής, οι οποίες ενεργούν χρησιμοποιώντας «ως ενδιάμεσο» την Ευρωομάδα. Η θέση αυτή απορρίφθηκε από το Γενικό Δικαστήριο με λεπτομερή αιτιολογία.

104. Το επιχείρημα ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε το γεγονός ότι η Κυπριακή Δημοκρατία και, ιδίως, ο διοικητής της ΚΤΚ απλώς εφάρμοσαν τις αποφάσεις της Ευρωομάδας προβάλλεται αλυσιτελώς, καθώς στηρίζεται στην εσφαλμένη παραδοχή ότι η επίδικη δήλωση εκδόθηκε από την Επιτροπή και την ΕΚΤ. Εν πάση περιπτώσει, πρόκειται για απαράδεκτο και αλυσιτελώς προβαλλόμενο επιχείρημα, δεδομένου ότι δεν έχει καμία σχέση με την εκτίμηση από το Γενικό Δικαστήριο της νομιμότητας της προσβληθείσας πράξεως.

105. Η ΕΚΤ επισημαίνει ότι οι Μαλλής κ.λπ. επιχειρούν να αμφισβητήσουν εκ νέου τα συμπεράσματα του Γενικού Δικαστηρίου επί των πραγματικών περιστατικών. Επιπλέον, δεν υπάρχει, κατά την ίδια, καμία αμφιβολία ότι η εν λόγω εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών δεν πάσχει πλάνη περί το δίκαιο, καθώς οι ισχυρισμοί των Μαλλή κ.λπ. δεν στηρίζονται, κατά την ΕΚΤ, σε συγκεκριμένη συλλογιστική ή στη νομολογία.

106. Η ΕΚΤ ισχυρίζεται ότι, εν πάση περιπτώσει, οι Μαλλής κ.λπ. δεν προβάλλουν με τις αιτήσεις τους αναιρέσεως το παραμικρό επιχείρημα προς στήριξη του ισχυρισμού τους ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο με το να κρίνει ότι η Επιτροπή και η ΕΚΤ δεν είναι οι πραγματικοί συντάκτες της επίδικης δηλώσεως, περιοριζόμενοι στην επανάληψη των επιχειρημάτων που απορρίφθηκαν από το Γενικό Δικαστήριο.

2. Εκτίμηση

107. Με τον πρώτο και τον τρίτο λόγο αναιρέσεως αμφισβητείται ακριβώς η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η επίδικη δήλωση δεν μπορεί να αποδοθεί ούτε στην Επιτροπή ούτε στην ΕΚΤ· ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστούν από κοινού, καθόσον αφορούν τις σκέψεις 41 έως 50 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων.

108. Επί της ουσίας, οι παρατηρήσεις που περιέχονται στα σημεία 54 έως 82 των παρουσών προτάσεων με οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η επίδικη δήλωση δεν μπορεί να αποδοθεί στην Επιτροπή ή στην ΕΚΤ και ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς το σημείο αυτό. Πράγματι, η Επιτροπή και η ΕΚΤ παρεμβαίνουν στη διαδικασία αυτή απλώς ως εντολοδόχοι του συμβουλίου διοικητών του ΕΜΣ, προκειμένου να διαπραγματευθούν, να εποπτεύσουν και να υπογράψουν ως πληρεξούσιοι το μνημόνιο κατανόησης. Επιπλέον, όπως παρατηρεί το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 43 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, δεν προκύπτει ούτε από τους κανόνες για την Ευρωομάδα ούτε από τα πραγματικά περιστατικά ότι «έχουν μεταβιβαστεί [στην τελευταία] αρμοδιότητες της Επιτροπής ή της ΕΚΤ […] ούτε ότι τα θεσμικά αυτά όργανα έχουν αρμοδιότητα να της ασκούν έλεγχο ή την εξουσία να της απευθύνουν συστάσεις, πολλώ δε μάλλον δεσμευτικές οδηγίες».

109. Κατόπιν τούτου, διερωτώμαι (καίτοι αυτό ουδόλως επηρεάζει την τύχη των κρινομένων αιτήσεων αναιρέσεως) μήπως το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να έχει κρίνει εκ προοιμίου την προσφυγή απαράδεκτη, στο μέτρο που στρεφόταν σαφώς κατά της Επιτροπής και της ΕΚΤ με σκοπό την ακύρωση μιας πράξεως της Ευρωομάδας.

110. Βεβαίως, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 36 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, «[ό]ταν λόγω πλάνης κατονομάζεται στο δικόγραφο αντίδικος άλλος από το εκδόν την προσβαλλόμενη πράξη όργανο, το ένδικο βοήθημα δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτο αν το δικόγραφο περιλαμβάνει στοιχεία που να καθιστούν δυνατό τον σαφέστατο προσδιορισμό του διαδίκου κατά του οποίου έχει ασκηθεί το ένδικο βοήθημα, όπως τον προσδιορισμό της προσβαλλομένης πράξεως και του εκδόντος αυτήν οργάνου».

111. Είναι αληθές ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει παραδεκτή προσφυγή στρεφόμενη κατά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ) και όχι κατά του συμβουλίου των διοικητών της, όταν το Δικαστήριο ήταν αρμόδιο, βάσει του άρθρου 180, στοιχείο β′, της Συνθήκης ΕΟΚ, για την επίλυση διαφορών που αφορούσαν τις πράξεις του συμβουλίου των διοικητών της ΕΤΕ[41]. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «καίτοι στο εισαγωγικό μέρος του δικογράφου αναφέρεται ως καθής η Τράπεζα, η προσφυγή ρητώς αναφέρεται στο άρθρο 180, στοιχείο β′, της Συνθήκης ΕΟΚ και διευκρινίζει στο εισαγωγικό της μέρος ότι η προσφυγή έχει ως αντικείμενο "την ακύρωση της απόφασης του [σ]υμβουλίου των [δι]οικητών της Τράπεζας". Τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν να διαπιστωθεί χωρίς καμιά αμφιβολία ότι η προσφυγή ασκήθηκε κατά του [σ]υμβουλίου των [δ]ιοικητών ως οικείου οργάνου της Τράπεζας και ότι το δικόγραφό της πληροί τις επιταγές του άρθρου 38, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας» [42].

112. Προσφάτως, το Δικαστήριο έκρινε παραδεκτή προσφυγή του Βασιλείου της Ισπανίας για την ακύρωση οδηγίας του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία, όμως, στρεφόταν αποκλειστικά κατά του Συμβουλίου[43]. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «η μνεία στην αρχική προσφυγή της [οδηγίας 2002/15/ΕΕ] "του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου" ως αντικειμένου της προσφυγής ακυρώσεως επέχει θέση έμμεσου, πλην όμως σαφούς, προσδιορισμού τόσο του Κοινοβουλίου όσο και του Συμβουλίου ως καθών και δηλώνει την πρόθεση της προσφεύγουσας να ασκήσει εξαρχής την προσφυγή κατά των δύο αυτών κοινοτικών οργάνων» [44].

113. Επιπλέον, το Βασίλειο της Ισπανίας διόρθωσε εντός της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής το εισαγωγικό δικόγραφο, προσδιορίζοντας ως καθών το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, το οποίο είχε, έτσι, τη δυνατότητα να συμμετάσχει στη δίκη και να αμυνθεί.

114. Δεν θεωρώ ότι η υπό κρίση υπόθεση περιέχει «σφάλμα» όπως εκείνο που διαπιστώθηκε στη διάταξη Επιτροπή κατά ΕΤΕ (85/86, EU:C:1986:292) και στην απόφαση Ισπανία και Φινλανδία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-184/02 και C-223/02, EU:C:2004:497), το οποίο δεν εμπόδισε, στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν η εν λόγω διάταξη και η εν λόγω απόφαση, τη διόρθωση του δικογράφου της προσφυγής. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 37 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, οι Μαλλής κ.λπ. ενέμειναν στην απόφασή τους να στρέψουν τις προσφυγές τους κατά της Επιτροπής και της ΕΚΤ και όχι κατά της Ευρωομάδας.

41 — Βλ. διάταξη Επιτροπή κατά ΕΤΕ (85/86, EU:C:1986:292).

42 — Βλ. διάταξη Επιτροπή κατά ΕΤΕ (85/86, EU:C:1986:292, σκέψη 6).

43 — Βλ. απόφαση Ισπανία και Φινλανδία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-184/02 και C-223/02, EU:C:2004:497).

44 — Βλ. απόφαση Ισπανία και Φινλανδία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-184/02 και C-223/02, EU:C:2004:497, σκέψη 17).

115. Κατά συνέπεια, παρόλο που το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να εφαρμόσει στην κρινόμενη υπόθεση την έννοια της «πλάνης», στην οποία αναφέρεται με τη σκέψη 36 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων[45], για να εξετάσει το αν η επίδικη δήλωση μπορούσε να αποδοθεί στην Επιτροπή ή στην ΕΚΤ, θα μπορούσε να στηριχθεί προς τον σκοπό αυτό σε διαφορετική νομολογία του Δικαστηρίου[46].

116. Πράγματι, με τη σκέψη 14 της αποφάσεώς του Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-181/91 και C-248/91, EU:C:1993:271), το Δικαστήριο έκρινε ότι, «για να διαφύγει μια πράξη από τον έλεγχο που θεσπίζει το άρθρο [263 ΣΛΕΕ], δεν αρκεί να χαρακτηρισθεί ως “απόφαση των κρατών μελών”. Πρέπει, επιπλέον, να εξακριβωθεί ότι, [λαμβανομένου υπόψη] του περιεχομένου της και του συνόλου των συνθηκών υπό τις οποίες εκδόθηκε, δεν αποτελεί στην πραγματικότητα απόφαση του Συμβουλίου». Ως εκ τούτου, εφόσον η Ευρωομάδα δεν αποτελεί όργανο ή οργανισμό της Ένωσης, το Γενικό Δικαστήριο μπορούσε επ' αυτής της βάσεως να εξετάσει, στις σκέψεις 38 έως 50 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, το ενδεχόμενο να αποδοθεί η επίδικη δήλωση στην Επιτροπή και στην ΕΚΤ.

117. Κατά συνέπεια, ακόμη και αν υπήρξε πλάνη περί το δίκαιο στην αιτιολογία της αναλύσεως στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο σχετικά με τη δυνατότητα αποδόσεως της επίδικης δηλώσεως στην Επιτροπή και στην ΕΚΤ, πάντως η ανάλυση αυτή μπορούσε να ακολουθηθεί και να στηριχθεί σε διαφορετική αιτιολογία.

118. Ο πρώτος και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως θα πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Γ — *Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως*

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

119. Με τον δεύτερο λόγο τους αναιρέσεως, οι Μαλλής κ.λπ. ισχυρίζονται ότι εσφαλμένως το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τη θέση τους ότι η επίδικη απόφαση αποτελεί πράξη που υπόκειται σε προσφυγή, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή παρήγαγε έννομα αποτελέσματα και προκάλεσε τη νομική και πραγματική κατάσταση στην οποία βρέθηκαν οι προσφεύγοντες. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο υποστήριξε την αυθαίρετη άποψη ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι η μόνη υπεύθυνη για το «κούρεμα» των καταθέσεων.

120. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι αβάσιμος, καθώς το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους η προσβληθείσα πράξη δεν μπορεί να παραγάγει έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων. Τούτο προκύπτει, όπως ορθώς αναφέρει το Γενικό Δικαστήριο, τόσο από τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία της Ευρωομάδας, οι οποίες δεν την εξουσιοδοτούν να εκδίδει νομικώς δεσμευτικές πράξεις, όσο και από τη διατύπωση της επίδικης δηλώσεως, της οποίας η φύση είναι αμιγώς πληροφοριακή.

121. Η ΕΚΤ υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν προέβαλαν συγκεκριμένα επιχειρήματα προκειμένου να αποδείξουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο με το να κρίνει ότι η Ευρωομάδα δεν είχε την εξουσία να λάβει δεσμευτικά μέτρα και, επομένως, ότι οι δηλώσεις της δεν παρήγαν εξ ορισμού έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων, κατά την έννοια του

45 — Βλ. σημείο 110 των παρουσών προτάσεων.

46 — Βλ. σκέψεις 19 και 20 της αποφάσεως Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-181/91 και C-248/91, EU:C:1993:271), στην οποία το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή διαχειρίζεται την ειδική ενίσχυση προς το Μπαγκλαντές αρκεί για να αποδοθεί στο Συμβούλιο η απόφαση των αντιπροσώπων των κρατών μελών με την οποία χορηγήθηκε η ενίσχυση αυτή, καθόσον «[τ]ο άρθρο 155, τέταρτη περίπτωση, [ΕΚ] δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να αναθέτουν στην Επιτροπή το καθήκον να διασφαλίζει τον συντονισμό μιας συλλογικής δράσεως, την οποία αναλαμβάνουν βάσει πράξεως των αντιπροσώπων τους που συνέρχονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου».

άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Επιπλέον, η ΕΚΤ υπενθυμίζει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να αναφέρει με ακρίβεια τους προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως και τα προβαλλόμενα νομικά επιχειρήματα. Ωστόσο, οι Μαλλής κ.λπ. περιορίζονται στον ισχυρισμό ότι το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να είχε ερμηνεύσει διαφορετικά τα ως άνω χωρία, χωρίς να προβάλλουν συναφώς νομικά επιχειρήματα. Επομένως, κατά την ΕΚΤ, και αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως απαράδεκτος.

2. Εκτίμηση

122. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, «οι αιτιάσεις κατά αιτιολογίας η οποία ως εκ περισσού παρατίθεται σε απόφαση του Πρωτοδικείου δεν μπορούν να επιφέρουν την αναίρεση της αποφάσεως αυτής και είναι επομένως αλυσιτελείς» [47].

123. Δεδομένου ότι η ανάλυση του Γενικού Δικαστηρίου επί του ζητήματος αυτού στις σκέψεις 51 έως 62 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων παρατέθηκε «επαλλήλως», ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, ακόμη και αν ήταν βάσιμος, δεν θα μπορούσε να επιφέρει την αναίρεση των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων.

124. Κατά συνέπεια, πρόκειται για λόγο αναιρέσεως ο οποίος προβάλλεται αλυσιτελώς και, ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί.

125. Βεβαίως, για λόγους πληρότητας, θα ήθελα να αναφέρω σε σχέση με τα σημεία 54 έως 67 των παρουσών προτάσεων ότι, πέραν της συλλογιστικής που εξέθεσα σχετικά με το αν η Ευρωομάδα έχει την ιδιότητα του οργάνου ή του οργανισμού της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 263, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, δεν θεωρώ ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο με το να κρίνει ότι η επίδικη δήλωση δεν μπορούσε να παραγάγει έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων.

126. Βεβαίως, όπως άφησε να εννοηθεί το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 61 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων (όπου αναφέρεται σε «διατυπώσεις οι οποίες φαίνονται κατηγορηματικές»), η γλώσσα και το περιεχόμενο της επίδικης δηλώσεως δεν συνάδουν απολύτως με τον ορισμό και τα καθήκοντα της Ευρωομάδας, όπως περιγράφονται στο πρωτόκολλο 14, δηλαδή με μια άτυπη συνάντηση των Υπουργών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ «για να συζητούνται τα θέματα που συνδέονται με τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες [αυτά] συνυπέχουν στο θέμα του ενιαίου νομίσματος».

127. Αναφέρομαι ιδίως στα χωρία της επίδικης δηλώσεως στα οποία η Ευρωομάδα ανακοινώνει ότι συνήψε με τις κυπριακές αρχές συμφωνία όσον αφορά τα βασικά στοιχεία ενός μελλοντικού προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής και ότι ζήτησε από αυτές, καθώς και από την Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, να καταλήξουν στην οριστική μορφή ενός μνημονίου κατανόησης που να περιλαμβάνει τα στοιχεία αυτά [48].

47 — Διάταξη Schneider Electric κατά Επιτροπής (C-188/06 P, EU:C:2007:158, σκέψη 64). Βλ. επίσης, συναφώς, αποφάσεις Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψη 148) και ΓΕΕΑ κατά Celltech (C-273/05 P, EU:C:2007:224, σκέψεις 56 και 57), καθώς και διάταξη Piau κατά Επιτροπής (C-171/05 P, EU:C:2006:149, σκέψη 86).

48 — «Η Ευρωομάδα συνήψε με τις κυπριακές αρχές συμφωνία σχετικά με τα βασικά στοιχεία ενός μελλοντικού προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής. Τη συμφωνία αυτή στηρίζουν όλα τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ, καθώς και [η Επιτροπή, η ΕΚΤ και το ΔΝΤ] […]. Η Ευρωομάδα ζητεί από τις κυπριακές αρχές και την Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, να καταλήξουν στην οριστική μορφή του μνημονίου κατανόησης σε επίπεδο επιτελών μέχρι τις αρχές Απριλίου […]».

128. Τα εν λόγω βασικά στοιχεία που περιλαμβάνονταν στην επίδικη δήλωση και στο παράρτημά της ήταν η εγγύηση των τραπεζικών καταθέσεων ύψους μέχρι 100 000 ευρώ, η εκκαθάριση της Λαϊκής, ο διαχωρισμός της σε υγιή τράπεζα και σε τράπεζα επισφαλειών, η ανάληψη της υγιούς τράπεζας από την Τράπεζα Κύπρου και η συμμετοχή των καταθετών στη διαδικασία εξυγιάνσεως των δύο αυτών τραπεζών μέχρι το ύψος των μη εξασφαλισμενων καταθέσεων [49]· η νομιμότητα του τελευταίου αυτού στοιχείου αμφισβητήθηκε από τους Μαλλή κ.λπ. με τις προσφυγές τους ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

129. Ωστόσο, η Ευρωομάδα αναφέρει ότι «χαιρετίζει» το σχέδιο αναδιαρθρώσεως του χρηματοπιστωτικού τομέα της Κυπριακής Δημοκρατίας, «σημειώνει» τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν οι κυπριακές αρχές και «προσδοκά» ότι το συμβούλιο διοικητών του ΕΜΣ θα εγκρίνει σύντομα την πρόταση συμφωνίας για τη διευκόλυνση παροχής χρηματοπιστωτικής συνδρομής· η διατύπωση αυτή αποκαλύπτει ότι δεν πρόκειται εν προκειμένω για απόφαση με δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα.

130. Εξάλλου, επισημαίνω ότι η επίδικη δήλωση υιοθετήθηκε στις 25 Μαρτίου 2013, μετά την απόρριψη, στις 19 Μαρτίου 2013, από την κυπριακή Βουλή του σχεδίου νόμου περί επιβολής εισφοράς σε όλες τις τραπεζικές καταθέσεις στην Κυπριακή Δημοκρατία, σύμφωνα με τον όρο που περιλαμβανόταν στη δήλωση της Ευρωομάδας της 16ης Μαρτίου 2013, όταν αυτή έκρινε κατ' αρχήν δικαιολογημένη τη χορήγηση χρηματοπιστωτικής συνδρομής στην Κυπριακή Δημοκρατία [50].

131. Επισημαίνω επίσης ότι οι κυπριακές αρχές έλαβαν αμέσως άλλα εθνικά μέτρα για την εφαρμογή της πολιτικής συμφωνίας που μνημονεύεται στην επίδικη δήλωση. Πράγματι, το «κούρεμα» των τραπεζικών καταθέσεων στη Λαϊκή και στην Τράπεζα Κύπρου προβλέφθηκε από τα διατάγματα 103 και 104 τα οποία εξέδωσε η ΚΤΚ και τα οποία τέθηκαν σε ισχύ στις 29 Μαρτίου 2013 [51].

132. Η αλληλουχία αυτή των γεγονότων αποδεικνύει, βεβαίως, ότι η Ευρωομάδα έχει αναμφίβολα σημαντικό πολιτικό βάρος και ότι τα κράτη μέλη θεωρούν ότι δεσμεύονται από τις συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο αυτού του φόρουμ. Ωστόσο, αυτό δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι η επίδικη δήλωση παρήγαγε δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα έναντι των τρίτων υπό την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου.

133. Κατά συνέπεια, συμμερίζομαι την παρατήρηση που διατύπωσε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 61 των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων, κατά την οποία τα μέτρα που αποφασίστηκαν από την Ευρωομάδα «δεν δύνανται να ερμηνευθούν μεμονωμένα, αλλά πρέπει, αντιθέτως, να ενταχθούν στο πλαίσιό τους, από το οποίο σαφώς προκύπτει ο αμιγώς πληροφοριακός χαρακτήρας της [επίδικης] δηλώσεως».

134. Αντιθέτως, αυτό δεν ισχύει και για τις διατάξεις της αποφάσεως 2013/236 και της εκτελεστικής αποφάσεως 2013/463 [52], οι οποίες, στο άρθρο 2, παράγραφος 6, στοιχείο δ', και στα άρθρα τους 2, παράγραφος 5, στοιχείο γ', αντίστοιχα, ανάγουν τη δέσμευση της Κυπριακής Δημοκρατίας περί «κουρέματος» των τραπεζικών καταθέσεων σε νομικώς δεσμευτική υποχρέωση. Οι διατάξεις αυτές, ωστόσο, δεν αποτελούν το αντικείμενο των κρινομένων αιτήσεων αναιρέσεως.

135. Για τους λόγους αυτούς, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν οι Μαλλής κ.λπ. πρέπει να απορριφθεί.

49 — Βλ. σημεία 30 και 31 των παρουσών προτάσεων.

50 — Βλ. σημεία 25 έως 29 των παρουσών προτάσεων.

51 — Βλ. σημεία 32 έως 35 των παρουσών προτάσεων.

52 — Βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας 668/2012 (σκέψη 27), και 2307/2014 (σκέψη 19), καθώς και σημεία 86 έως 88 των παρουσών προτάσεων.

Δ — *Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως*

1. Επιχειρήματα των μερών

136. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, οι Μαλλής κ.λπ. αμφισβητούν την καταδίκη τους στα δικαστικά έξοδα του πρώτου βαθμού και υποστηρίζουν ότι, αν οι αιτήσεις τους αναιρέσεως γίνουν δεκτές, δεν πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα του πρώτου βαθμού.

137. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το αίτημα καθορισμού των δικαστικών εξόδων εσφαλμένως προβάλλεται από τους αναιρεσείοντες ως λόγος αναιρέσεως.

138. Η ΕΚΤ υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός αποσκοπεί στην καθυστέρηση της εκτελέσεως των αναιρεσιβαλλομένων διατάξεων και υπενθυμίζει συναφώς ότι, δυνάμει του άρθρου 278 της ΣΛΕΕ και του άρθρου 60, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

2. Εκτίμηση

139. Όπως έκρινε το Δικαστήριο με τη σκέψη 65 της διατάξεως Schmoldt κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-342/04 P, EU:C:2005:562), κατά το άρθρο 51, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, «δεν χωρεί αναίρεση αποκλειστικά για τον καταλογισμό ή το ύψος της δικαστικής δαπάνης». Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, «εφόσον όλοι οι άλλοι λόγοι αναιρέσεως και ισχυρισμοί απορρίφθηκαν, το αίτημα που αναφέρεται σε υποτιθέμενη παρατυπία της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά τα δικαστικά έξοδα πρέπει, κατ' εφαρμογήν αυτής της διατάξεως, να απορριφθεί ως απαράδεκτο» [53].

140. Δεδομένου ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως αφορά αποκλειστικά τα δικαστικά έξοδα και οι λοιποί λόγοι αναιρέσεως πρέπει να απορριφθούν, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος και ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως.

VII – Πρόταση

141. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

— να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως και

— να καταδικάσει τους Κωνσταντίνο Μαλλή, Έλλη Κωνσταντίνου Μαλλή, Ταμείο Προνοίας Προσωπικού Τραπέζης Κύπρου, Πέτρο Χατζηθωμά, Ελενίτσα Χατζηθωμά, Λέλλα Χατζηιωάννου και Μαρίνο Νικολάου στα δικαστικά τους έξοδα, καθώς και στα έξοδα της Επιτροπής και της ΕΚΤ ισομερώς.

53 — Βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Henrichs κατά Επιτροπής (C-396/93 P, EU:C:1995:280, σκέψεις 65 και 66), Επιτροπή και Γαλλία κατά TF1 (C-302/99 P και C-308/99 P, EU:C:2001:408, σκέψη 31), Freistaat Sachsen κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-57/00 P και C-61/00 P, EU:C:2003:510, σκέψη 124), καθώς και Tralli κατά ΕΚΤ (C-301/02 P, EU:C:2005:306, σκέψη 88).